
Orando et laborando

A Debreceni Református Hittudományi Egyetem
2007/2008. évi értesítője
a 470. tanévről

Orando et laborando

A Debreceni Református Hittudományi Egyetem
2007/2008. évi értesítője
a 470. tanévről

Debrecen
2008

Orando et laborando

A Debreceni Református Hittudományi Egyetem
2007/2008. évi értesítője a 470. tanévről

Mb. felelős szerkesztő: Dr. Gonda László
Technikai szerkesztő: Szilágyiné Asztalos Éva

Szerkesztőbizottsági tagok:

Dr. Baráth Béla Levente

Dr. Hodossy-Takács Előd

Dr. Kustár Zoltán

ISSN 1786-3112

Debreceni Református Hittudományi Egyetem
Debrecen, 2008.

Felelős kiadó: Dr. Fazakas Sándor, rektor
Nyomdai munkálatok: Printart-Press Kft.
Felelős vezető: Szabó Balázs

Fotó: Barcza János

Szenci-Molnár Albert domborművét
Győrfi Lajos szobrászművész készítette (2008)

TARTALOMJEGYZÉK

Előszó.....	9
I. Egyetemünk életéről.....	11
<i>Németh Áron: A Biblia éve értünk is van.....</i>	<i>13</i>
<i>Fazakas Sándor: Közösségvállalás és közösségépítés az elhatárolódások korszakában! Rektori tanévnyitó beszéd.....</i>	<i>17</i>
<i>Fazakas Sándor: Európai felsőoktatás és hittudományi képzés Rektori évzáró beszéd.....</i>	<i>27</i>
<i>Gaál Botond: Beszámoló a Doktori Iskola működéséről.....</i>	<i>37</i>
<i>Bodnár Máté: Hitélet – tudomány – kultúra Beszámoló a debreceni teológus ifjúság életéről a 2007/2008-as tanévben.....</i>	<i>41</i>
II. Évforduló.....	45
<i>Győri L. János: Szenci Molnár Albert emlékezete.....</i>	<i>47</i>
III. Konferenciáink.....	53
<i>Kovács Ábrahám: „Tudomány és Teológia” konferencia.....</i>	<i>55</i>
<i>Kovács Ábrahám: „Kálvinizmus a perifériákon”.....</i>	<i>56</i>
IV. Eseménynaptár.....	59
V. Kutatási eredményeink.....	65
VI. Adattár.....	85
Alapképzésben részt vevő, beiratkozott hallgatóink névsora.....	87
Posztgraduális képzésben részt vevő, beiratkozott hallgatóink névsora.....	93
Sikeres záróvizsgát tett hallgatóink névsora.....	94
Külföldi tanulmányi ösztöndíjat nyert hallgatóink.....	96

Kiemelkedő tanulmányi munka.....	98
Jutalmazásban részesült hallgatóink.....	99
A Doktori Iskola beiratkozott és végzős hallgatói.....	100
Egyetemünk új doktorai és habilitáltjai.....	101
Jubileumi diplomások.....	103
Oktatóink elérhetőségei.....	107
VII. Képtár.....	111

ELŐSZÓ

A Debreceni Református Hittudományi Egyetem 2004-ben régi hagyományt újított fel, amikor újra útjára indította évkönyveinek rendszeres kiadását. Az *Orando et laborando* című kiadvány, mindenekelőtt Kustár Zoltán értő és elkötelezett felelős szerkesztői munkájának köszönhetően, nemcsak az Egyetem életének pontos és megbízható dokumentációját közlő értesítővé, hanem a debreceni református teológiai munka színvonalas és elismert tudományos fórumává is vált, melyet számos recenzió és visszajelzés is visszaigazolt az elmúlt öt évben. Illesse e helyről köszönet a leköszönő felelős szerkesztőt műhely-teremtő, alkotó munkájáért valamint Bíró Évát, aki az előző kötetek igényes formába öntésével járult hozzá évkönyv sikeréhez.

A 2007/2008. akadémiai évtől a Debreceni Református Hittudományi Egyetem évkönyvének funkciója megváltozik és profiljában a tudományos közlő helyét az egyetemi élet dokumentálásának igénye veszi át. A megváltozott szerep azonban nem jelent szakítást az előző évek szerkesztési elveivel, ezt jelzi, hogy a részben megváltozott külalak és tartalom ellenére az eddigivel azonos címmel jelentetjük meg kiadványunkat, abban a reményben, hogy az elkövetkező években az értesítő megtalálja helyét a Hittudományi Egyetem új tudomány-szervezési és kommunikációs stratégiája által kijelölt keretek között.

A Debreceni Református Hittudományi Egyetem a Debreceni Református Kollégium tagintézményeként 470. tanévét zárta le jelen évkönyv által megörökített időszakban. A Kollégium ma egyre súlyosabb társadalmi krízis-jelenségek közepette képviseli a magyar református spiritualitás és művelődés folytonosságát. Az értesítőben szereplő adatok, névsorok mögött egy majd' öt évszázados iskola mindennapi élete sejlik fel az olvasó előtt, egy olyan szellemi központé, melyet ma is kötelez a genfi zsoltárokat négyszáz esztendeje „magyar zubbonyköntöskébe” öltöztető Szenci Molnár Albert öröksége, aki személyében közvetlen hidat alkotott kora élvonalbeli szellemi műhelyei és Debrecen között, a magyar reformátusság és a szélesebb értelemben vett közösség szolgálatában. A XXI. század elején sem teheti a Debreceni Református Kollégium felsőoktatási intézménye alacsonyabbra a mércét a Szenci-féle program mai megvalósításának igényénél, mind a lelkész- és vallástanárképzés, mind a tudományos munka terén. Az elmúlt akadémiai évben is, hisszük, ezt a célt szolgálták az egyetem hallgatóinak és oktatóinak imádságai és tudományos erőfeszítései – *orando et laborando*. E gondolatok jegyében ajánlja a Szerkesztőbizottság a debreceni teológiai oktatás iránt érdeklődők figyelmébe a Debreceni Református Hittudományi Egyetem évkönyvét a 2007/2008. oktatási évről.

Soli Deo Gloria.

Gonda László
mb. felelős szerkesztő

I.

I. EGYETEMÜNK ÉLETÉRŐL

Németh Áron
„A BIBLIA ÉVE ÉRTÜNK IS VAN”
IGEHIRDETÉS FÉLÉVKEZDŐ CSENDESNAPOK ALKALMÁBÓL

Textus: Mt. 11,2-10

Amikor pedig János a börtönben hallott Krisztus cselekedeteiről, ezt üzent neki tanítványai: „Te vagy-e az Eljövendő, vagy mást várjunk?”

Jézus így válaszolt nekik: „Menjetek, és mondjátok el Jánosnak, amiket hallottok és láttok: vakok látnak, és bénák járnak, leprások tisztulnak meg, és süketek hallanak, halottak támadnak fel, és szegényeknek hirdettetik az evangélium, és boldog, aki nem botránkozik meg énbenem.”

Amikor azok elmenőben voltak, elkezdett Jézus beszélni a sokaságnak Jánosról: „Miért mentetek ki a pusztába? Szélingatta nádszálat látni? Ugyan miért mentetek ki? Puha ruhákba öltözött embert látni? Hiszen akik puha ruhákat viselnek, a királyok palotáiban vannak. De hát miért mentetek ki? Prófétát látni? Azt láttatok, sőt - mondom néktek - profétánál is nagyobbat.

Ő az, akiről meg van írva: Íme, én elküldöm előtted követemet, aki elkészíti előtted az utat.

Kedves Testvéreim!

Máté evangéliumában meglehetősen sokat találkozunk az írott Igére való utalással. Ószövetségi idézetek sorát találjuk, hivatkozásokat, melyek megfelelőbbé tekinthetnek tulajdonítanak az Írásnak. Csak ebben a rövid napi szakaszban is két ószövetségi passzussal is találkozunk.

Ha a csendesnapok szervezésekor az idő dimenziójának korlátait nem kellett volna figyelembe venni, akkor a meghívott előadók között biztosan ott szerepelne Máté evangélista. Sajnos ezt nem sikerült megszervezni, de a bibliaolvasó vezérfonalunk szerinti mai Ige által mégis szót kaphat az evangélista. Mit üzen Máté evangéliuma a Biblia évében?

Először is azt, hogy a **„Biblia éve” értünk is van.**

Sokan gondolják, hogy csak azoknak hozhat valamit ez a program, akik nem ismerik a Szentírást. És tényleg elgondolkodtató, hogy mit jelenthet a Biblia éve azoknak a teológusoknak, akik nap, mint nap kézbe veszik a Szentírást, olvasásuk napi csendességükben, vagy éppen vizsgára készülve. Nem az lenne a logikus, hogy a Biblia éve nem jelent semmi többletet? Jobban mondva számunkra minden év a Biblia éve, hiszen életünk zsinórmértékének tartjuk. Igen talán sokan azt gondolják, hogy ez az év nem rólunk szól.

A most felolvasott Ige éppen ennek ellenkezőjéről tanúskodik. Arról ugyanis, hogy vannak olyan kiemelt helyzetek és pillanatok, amikor az írásokat ismerőknek is rá kell csodálkozniuk az írott Igére. János bizonyára jól ismeri az Írásokat (és nem csak azért, mert „papgyerek”), és azt is tudja azokból, hogy érkezik majd a Messiás, az Eljövendő. És most mégis elbizonytalanodik. A sokaság szintén tisztában lehetett azzal, hogy mi van megírva, különben miért hivatkozna erre Jézus. És mégsem tudják megkülönböztetni a szélingatta nád-szálat a legnagyobb prófétától.

Velünk is előfordulhat, hogy ismerve az írásokat értetlenkedve állunk azok előtt az események, helyzetek, folyamatok előtt, melyek meg vannak írva. Sok mindenben bizonytalankodunk, pedig meg van írva. Ne higgyük, hogy a Biblia nem tud nekünk újat mondani, és azt sem higgyük, hogy amit eddig mondott azt jól értettük. A Biblia éve a bibliaolvasókért is van.

Másodszor kiderül az igéből, hogy **miért boldog, aki olvassa.**

Amikor először találkoztam a Biblia évének igei mottójával: „Boldog, aki olvassa...”, akkor elgondolkodtam, hogy miért is nincs befejezve ez az ige. Egyrészt azért gondolkodtam el, mert be kell vallanom, hogy fejből nem tudtam volna korrektül befejezni a jánosi Igét, másrészt pedig a befejezetlen félmondat automatikusan generál két kérdést az emberekben: Mit? És miért? Mit is kell olvasni, a boldogsághoz, és miért boldog, aki olvassa?

A „mit” kérdésünkre hamar megkapjuk a választ, hiszen a Biblia évének alapigéje, nyilván a Szentírás olvasóit mondja boldognak. De a miértre nem kapunk választ a plakátokról, ahhoz fel kell lapozni a Jelenések 1,3-at, ahol így hangzik az indoklás: „...Mert az idő közel van.” Ezt tapasztalja meg János és a sokaság is, miután hallják Jézustól az írott ige szavát. Sőt! Nemhogy közel van az idő, hanem már itt is van. Mert az Eljövendőre már nem kell várni, és Illés már elkészítette az utat. 2008-ban miért boldog, aki olvassa a Szentírást? Mert az előttünk zajló események, és az üdvtörténet összefüggéseire jöhetünk rá. Az Igén keresztül valóság mögötti valóságra csodálkozhatunk rá.

Igénk harmadik fontos üzenete a Biblia évéhez kapcsolódóan, hogy **kell hozzá Jézus.**

A történet egyértelműen mutatja, hogy Jézus Krisztus által válik érthetővé az Írás. Ő az, aki megvilágosítja János értelmét, és ő az, aki felnyitja a sokaság szemét: „*Mert meg van írva...*”

A Biblia éve is csak Jézussal érheti el célját. Lehet ugyanis az ötlet nagyszerű, vagy az emberi buzgalom kitartó, ha kihagyjuk belőle Jézust, akkor csupán az olvasás nem tesz boldoggá. Jézust kell kérni, és az ő Szentlelkét, hogy a betűkből Ige legyen, hogy a Biblia évében igazi rácsodálkozások történjenek.

Jézus az, akiben beteljesedtek az Írások, aki által értelmet nyer az írott Ige, hiszen ő maga az Ige. Mert nem csak az a fontos ebben a történetben, hogy

mindannyian (akkori emberek és mi magunk is) beláthatjuk, hogy valóban „meg van írva”, hanem az is, hogy ki mondja mindezt. Jézus napjainkban is odafordítja figyelmünket az Írás felé. Jézus Krisztus, Szentlelke által napjainkban is megvilágosíthatja számunkra az Ige értelmét. Hiszem, hogy Jézus bennünk is véghez akarja vinni mindezt, ezen a mai napon is, vagy az előttünk álló szemeszterben, a Biblia évében, és mindenkor, amikor olvassuk az Ő Igéjét.

Mert boldog, aki olvassa...

ÁMEN

(Elhangzott 2008. február 3-án, a Kollégium Dísztermében.)

Dr. Fazakas Sándor
KÖZÖSSÉGVÁLLALÁS ÉS KÖZÖSSÉGÉPÍTÉS
AZ ELHATÁROLÓDÁSOK KORSZAKÁBAN
REKTORI TANÉVNYITÓ BESZÉD

Egyetemünk hallgatói az imént érkeztek vissza az intézetbe az évkezdő csendesnapokról. A Zsinat által meghirdetett „Közösségek éve 2007” jegyében megtartott alkalom során a hallgatók és a tanárok (több mint 160 fővel) egy nyírségi gyülekezet, a ramocsaházi egyházközség vendégszeretetét élvezhették. Az előadások, foglalkozások, áhítatok és sporttevékenységek közösségteremtő hatásán túl vitathatatlan, hogy egy ilyen rendezvény gyülekezetépítő, egyházépítő jelentőséggel bír – és példaértékű egy olyan világban, ahol a természetes és hagyományos közösségi formák fellazultak, emberek milliói magányosodnak el vagy küszködnek magukba roskadva életkérdéseikkel. A közélet jelenségei tovább mélyítik ezt a problémát.

Mindez arra indít, hogy megvizsgáljuk a közösség fogalmának és valóságának olyan dimenzióit, amelyek egzisztenciálisan érintik a teológust, a vallástanárt, a keresztyén embert, az egyházat.

Mi a közösség? A Magyar Értelmező Kéziszótár szócikke szerint a közösség „közös élet-vagy munkaviszonyok között élő, ill. közös eszmék, célok által egyesített emberek csoportja”¹

Érezzük: a definíció nem kielégítő! Anélkül, hogy részleteiben végigtekintenénk a fogalom történelmi, szociálfilozófiai vagy valláserkölcsi értelmezéseit, ezek ismeretében annyit mégis rögzítenünk kell: a társadalom és a közösség fogalmai nem egyszerűen szinonimák; A kettő egymáshoz való viszonya nem megkülönböztetés és elválasztás, hanem ez: a közösségnek át kell hatnia a társadalmat, ha az jövőképes akar maradni. A társadalom politikai-jogi-intézményes formája a keret – a közösség a belső, lényegi, erkölcsi tartalom. Tudom, mindez napjainkban idealisztikusan hangzik (nemcsak egyházon kívül, de egyházon belül is). Jobb esetben viszont lehet programnak tekinteni, amelyhez a teológia értékes felismerésekkel és tapasztalatokkal járulhat hozzá. Éppen ezért három síkon, illetve három összefüggésben kívánom szemléltetni a közösség egyházi-teológiai reflektálását egyrészt az önkritika gyakorlásával,

¹ *Magyar Értelmező Kéziszótár*. Szerk. Juhász József/Szöke István. Akadémiai Kiadó, Budapest 1999. 791.

másrészt a modellfelmutatás igényével:

1. Egyház és közösség; 2. Egyház és ökumené; 3. Egyház és Izrael;

1. **Egyház és közösség(ek).** Tény, hogy az egyházon belüli vagy egyházon kívüli közösségek, egyesületek képződése az utóbbi 150 évben kihívást jelentettek az egyház számára: ez a kapcsolat mindig ambivalens volt, vagy áldást és megújulást hozott a gyülekezetek életében vagy pedig megosztottságot, hanyatlást. Nem véletlen, hogy az ateista valláspolitikai törekvése 1947-től kezdődően éppen az egyesületek és közösségek visszaszorítása és felszámolása vagy éppen egymással és az egyházzal szembeni kijátszása volt. Ez által célozta meg az egyház meggyöngyítését és teljes ellenőrizhetőségét.

Bár az egyházban minden időben léteztek kisebb nagyobb csoportok (ecclesiolak) a hit mindennapi megélésére és gyakorlására, az egyesületek és közösségek kialakulásában a felvilágosodás egyesület-eszménye, a romantika közösség-ideálja, a személyiség individualizálódása és a társadalom újkori átstrukturálódása érezte hatását. Mindez nem egyszer egyháztól idegen közösség-eszmény kialakulásához vezetett.² Minderre rásegített az egyházi életében tért hódító individualizmus, pluralizmus és partikularizmus. Napjainkban ezt a folyamatot az egyházzal szemben támasztott legkülönbözőbb igények éltezik, az „élmény-vallásosság” keresésétől kezdve „vallási szolgáltatások” igénylésén át az egyház közéleti-politikai szerepének legkülönbözőbb megítéléséig. A feszültség feloldása és az egyesületi munka egyházi integrálása állandóan visszatérő feladatként jelentkezett az egyház számára, különösen történelmi fordulópontok idején vagy az egyház szerepének társadalmi változásai közben. A 110 éve született Ravasz László így fogalmazta meg ezt a feladatot 1921-ben püspöki programként: az egyesületi keresztyénség egyházasítása az egyház evangelizálása útján.³ Ennek a missziói programnak a története és teológiai értéke több szempontból is feldolgozásra került, többek között egyetemünk tanárai által is. E helyen - mai helyzetünkre tekintettel - egyetlen maradandó tanulságot szeretnék kiemelni: A közösség *ne frakció* legyen az egyház testében, hanem *funkció*! (Victor).⁴ Úgy kell, hogy viszonyuljon a kettő egymáshoz, mint a rész az egészhez. Ravasz pátyatársa, a debreceni püspök és egyetemi tanár Révész Imre szerint az egyház megújhodása érdekében kell, hogy legyenek az egyházban zárt közösségek, sőt „*maga az egyház váljék a maga konkrét helyi és*

² Christian MÖLLER: *Art. Gemeinde I.* In: *Theologische Realenzyklopädie*. Band 12. Hrsg. von Horst Robert Balz, Gerhard Krause, Gerhard Müller. Walter de Gruyter· Berlin· New York 1984. (317–335). 323.

³ RAVASZ László: *Emlékezéseim*. Budapest 1992. 183

⁴ VICTOR János: „Közösségek” és „közösség”. In: *Református Egyház* 1949. december 1.

*idő megjelenésében zárt közösség*⁵, amelyet elsősorban a hitvallás és az úrasztali fegyelem tesz azzá, de amelynek zártsága megint csak nem öncél, hanem (az emberi szív összehúzódásának analógiájára) az életnedv missziói kilökését, az egész test megelevenedését szolgálja – „Egyház, gyülekezet, közösség: egy feladat három ága, s ha elrontjuk, egy tragédia három felvonása.”⁶ Egy ilyen módon tisztázott és megélt viszonyulás az egyház és közösségei között nemcsak az egyház állandó megújulását szolgálhatják, hanem modellértékű is lehet a társadalmi együttélés számára: a társadalomnak alapvető érdeke, hogy legyenek jól működő közösségei és civil szervezetei, amelyek nem fenyegető-megosztó tényezők, hanem olyan sejtek, amelyek megadják az együttélés belső, minőségi, erkölcsi tartalmát.

2. Egyház és ökumené. Az *Európai Egyházak III. Nagyülése* (Nagyszeben, 2007. szeptember 4-9.) a különböző felekezetekhez tartozó keresztyének közötti teljes közösségvállalás és közösséggyakorlás (*communio*) tekintetében nem hozott áttörést. Már az első munkanap plenáris ülésén *határvonalak meghúzásának* lehettünk tanúi. Az ortodox és katolikus egyházak az egyház „látható egységében” voltak inkább érdekeltek, mint pl. az egyházi tisztség teológiai ételemezésének elmélyítésében vagy éppen a tisztség kölcsönös elismerésében. Kirill, a Moszkvai Patriarchátus Külügyi Hivatalának elnöke, Szmolenszk és Kalinyingrad érseke szenvedélyes hangvételű előadásában ostromozta azokat az egyes európai keresztyén közösségeket, amelyek az Isten ígéjében található erkölcsi normákat relativizálják és ehhez megteremtik a kötelező jogi kereteket is. Szerinte a posztmodernt az jellemzi, hogy összeegyeztethetetlen nézőpontokat és igazságokat harmonizál (pl. emberölés tilalma és embrióval való kísérletezés, család védelme és homoszexuális kapcsolatok engedélyezése) – viszont az isteni kinyilatkoztatás által áthagyományozott igazság nem egyeztethető össze az (európai) erkölcsi relativizmussal.⁷ Dr. Konstatinos Delikostantis athéni professzortól megtudhattuk, hogyan kell érteni az ortodox egyház ragaszkodását a két évezredes tradícióhoz. Szókratészt hozta fel példának, aki miután megkérdezték, miért állítja mindig ugyanazt, így felelt: „én nem csupán ugyanazt

⁵ Révész Imre: *Egyház, gyülekezet, közösség*. In: *Debreceni Protestáns Lap* 1947. október 15

⁶ U.o.

⁷ *Das Licht Christi und die Kirche*. Beitrag des Metropoliten von Smolensk und Kaliningrad Kirill, Vorsitzenden des kirchlichen Außenamtes des Moskauer Patriarchats, auf der ersten Plenarsitzung der III. Europäischen Ökumenischen Versammlung. Ld.: Dokument 050–07. <http://www.eea3.org>. 3–4.

mondom, hanem ugyanazt ugyanazon dolgok által”.⁸ Az ortodox tradíció tehát ugyanaz – az ökumenében való részvétel pedig az ortodox teológusok számára az egységes keresztyénségre, mint az *egyház közös keresztyén archetípusára* való emlékezést jelenti.

Walter Kasper bíboros, a Keresztyén Egységtörekvés Pápai Tanácsának elnöke kritikus hangot ütött meg az ökumené jelen helyzetére való tekintettel. Szerinte egy olyan ökumené ahol csak egyszerűen „kedvesek vagyunk” egymással, sehova nem vezet; továbblépés csak tiszta és igaz párbeszéd által lehetséges. Az egyház látható – mondta, látható a maga hivatalos, tisztségek által meghatározott formájában is. Nem tagadjuk, hogy ebben a kérdésben sajnos még nincs konszenzus közöttünk.⁹ A különbség közöttünk nem az üdvösség értelmezésében van, hanem az *üdvösség közvetítésének* módjában és az *egyház látható formájának* kérdésében áll. E két utóbbi nem mellékes a katolikus és ortodox egyházak számára – mondta Kasper bíboros. Valóban, ez a protestánsok számára sem mellékes – de mi valljuk azt (W. Huber előadásával egybehangzóan), hogy *az egyház egyház-volta felett nem rendelkezik*.¹⁰ Minden egyházat egyszerre jellemez a fény és az árnyék, az igazságosság és a bűn, a hűség és a megalkuvás, a hit és a hitetlenség. Nincs különbség egyház és egyház között a tekintetben, hogy Isten előtt csak *bűnvallással* és az ő kegyelmébe vetett *reménységgel* állhat meg. Ezzel az alázattal kell megvallani, hogy egyetlen egyház sem képes egyedül visszatükrözni Krisztus világosságának teljes spektrumát. Éppen ezért – a protestáns felfogás szerint - az ökumené további jövőjének és a közösséggyakorlásnak a feltétele: egymás jobb megismerése és egymás értékeinek, teológiai felismeréseinek tiszteletben tartása. Amikor a reformatori egyházak a reformáció 500 éves jubileumára készülnek, szükséges hangsúlyozni: a reformátorok nem tagadták meg a keresztyénség gyökerét, nem is akartak új egyházat, csak hit homályát akarták eloszlatni, hogy Krisztus világossága fényesebben ragyogjon az emberek számára.

Az Nagygyűlés tehát nem hozott áttörést a felekezetek közötti közösséggyakorlás terén: marad tehát a protestánsok számára a leuenbergi modell (ettől most nincs jobb), amely eszménye nem az „egység a sokféleségben”, hanem a

⁸ Konstantinos DELIKOSTANTIS: *Die Eine und die Vielen – gleichursprünglich. Die Einheit der Kirche in orthodoxer Sicht*. Vortrag auf der 3. Europäischen Ökumenischen Versammlung. Ld.: Dokument 079–07. <http://www.eea3.org>. 1.

⁹ Kardinal Walter KASPER: *Das Licht Christi und die Kirche*. Vortrag auf der 3. Europäischen Ökumenischen Versammlung. Ld.: Dokument 046–07. <http://www.eea3.org>. 2–3.

¹⁰ Wolfgang HUBER: *Das Licht Christi und die Kirche. Einheit, Spiritualität und Zeugnis*. Vortrag auf der 3. Europäischen Ökumenischen Versammlung. Ld: Dokument 076–07. <http://www.eea3.org>. 3.

„megbékélt különbözőségek közössége”. Ez úgy tekint a különböző reformatori egyházak közös evangéliumértelmezésére és a sakramentális közösséggyakorlásra (közös úrvacsora), mint Krisztus ajándékára, amellyel élhetünk, anélkül hogy fel kellene adnunk saját liturgiai, spirituális, kulturális és történelmi örökségünket. Megbékélt különbségek egysége – kell ennél jobb modell az egyházak közötti ökumené megélése vagy a társadalmi együttélés számára?

3. Egyház és Izrael. „Európa nem keresztyén klub” – hangzik időnként a történelmi egyházak társadalmi jelenlétét görbe szemmel néző politikai és értelmiségi körök cinikus megjegyzése. Valóban – ezzel fején találják a szöveget. Mert mi a kontinens vasfüggöny általi kettéosztottsága idején is annak a meggyőződésünknek adtunk hangot, hogy Európa nem földrajzi egység, hanem elsősorban kulturális identitás. Ezt a kulturális-vallási meghatározottságot évszázadok óta három név fémjelzi: Athén, Róma és Jeruzsálem. A görögöknek köszönheti Európa a filozófia szellemét, a tudomány dinamizmusát és a művészetek iránti nyitottságot. A rómaiaknak köszönheti a jogrendet. Jeruzsálem pedig azt jelzi, hogy Európa nem lenne olyan, amilyen, ha nem hatotta volna át a zsidó-keresztyén vallás és kultúra, a Biblia tanítása, az Isten és ember kapcsolatának erkölcsi rendje. A keresztyénség pedig akkor lesz Európában jövőképes, ha eredetét nem tagadja meg!

Tisztában vagyok azzal, hogy erről az eredetről, a zsidó-keresztyén gyökerekről vagy a zsidó származású Názáreti Jézusról a keresztyén egyház nem volt képes mindig olyan magától értetődő módon beszélni, mint ma – mint ahogy Auschwitz után is szinte lehetetlen vállalkozásnak tűnt verset írni (Adorno) és teológiát művelni. Azt sem tagadhatjuk, hogy a zsidó-keresztyén gyökerekről való beszéd, vagy a zsidóság és a keresztyénség, az egyház és Izrael kapcsolata még nem a tökéletes rendezettség, hanem sokkal inkább a gyógyulásra váró vagy gyógyulás folyamatában levő nyitott seb hasonlata által jellemezhető. Több olyan teológiai-tudományos nézet ismert, amely ezt a viszonyt modellezni vagy leírni próbálta.¹¹ Sokáig tartotta magát pl. az a *vallástörténeti* nézőpont, amely szerint Izraelnek, mint a szövetség népének különleges helyzete és kiválasztottságát megszünt azzal, hogy nem fogadta be Krisztust (a Messiást), hanem elfordult tőle. Ezért helyére az egyház lépett, s az örökséget Isten új szövetséges partnereként neki kell továbbvinni /Ennek a sémának felel meg az ó- és új szövetség megjelölés, az ígélet és beteljesedés, törvény és Evangélium szembeállítás - valamint innen érthető meg, miért kapott lángra olyan élénk vita Mel Gibson Passió c. filmjével kapcsolatban/. Az *üdv történeti* megközelítés az előbbivel szemben a kontinuitást hangsúlyozza: e szerint Isten ószövetségben adott

¹¹ Lásd: Dietrich RITSCHL: *Theorie und Konkrete in der Ökumenischen Theologie*. Münster 2003. 73kk.

ígéretei továbbra is érvényesek, és kizárt, hogy az egyház lépett volna Izrael helyére. Sokkal inkább összefüggés, folyamatosság van a régi és az új választott istennépe között. Viszont kérdés marad: hogyan értékelhető akkor teológiailag az ószövetségi kor után fennmaradt – elnevezésében sem találó – „kései zsidóság” helyzete. A „két út-modell” Franz Rosenzweig és Martin Buber nevéhez köthető, miszerint a hitnek két formája van, s mindkettő ugyanahhoz az Istenhez vezet: Mózes és a Tóra, Jézus és az Evangélium. Kérdés, hogy ez az elválasztás milyen következményekkel jár Jézus személyének megítélésére nézve (Jézus a zsidók Messiása?), s az mennyiben elfogadható a keresztyén teológia számára? Látjuk, hogy Izrael és az egyház kapcsolatának teológiai meghatározása további közös, elmélyült tudományos kutatást igényel, de addig is érvényes számunkra az, amit Pál a Római levélben ír: *„Nem szeretném, testvéreim, ha önmagatokat bölcseknek tartva nem vennétek tudomásul azt a titkot, hogy a megkeményedés Izraelnek csak egy részét érte, amíg a pogányok teljes számban be nem jutnak, és így üdvözülni fog az egész Izrael, [...] és én ezt a szövetségemet adom nekik, amikor eltörölöm bűneiket. Az evangélium miatt tehát ellenségek Isten szemében tiértetek, de a kiválasztás miatt kedveltek az ösatyákért, hiszen az Isten ajándékai és elhívása visszavonhatatlanok.”* (Róm 11,25-29) Ezt az intelmet együtt kell olvasni, kiegészülve az Efézusi levél megállapításaival: *„Mert ő a mi békességünk, aki a két nemzetséget eggyé tette, és az ő testében lebontotta az elválasztó falat, az ellenségeskedést, miután a tételes parancsolatokból álló törvényt érvénytelenre tette, hogy békességet szerezve, a kettőt egy új emberré teremtsen önmagában. Megbékéltette mindkettőt egy testben az Istennel, miután a kereszttel megölte az ellenségeskedést önmagában”* (Ef 2,14-16)

A másik út tiszteletben tartása és a megbékélés hirdetése lehet a keresztyén teológia meghatározó alapja ebben a kérdésben, és ez az a horizont, amely felől lehet „zsidó-keresztyén hagyományról” vagy kultúráról beszélni. A református egyház és teológia érdeke nem világnézeti klub alakítása, hanem a megbékélés evangéliumi kötelezettségének megélése, hirdetése és elősegítése minden lehetséges fórumon: népek, fajok, kultúrák, generációk és társadalmi csoportok között. Mert mind az Ó- mind pedig az Újszövetség megegyezik abban, hogy az emberi lét lényege a kapcsolatokban van: Istennel és a másik emberrel. A személyes Isten-kapcsolat és a közösségi életre való rendeltetés a hit tartalma és ereje.

Ha pedig a közösségi lét és a megbékélés a keresztyén ember és egyház identitása – akkor az egyház (lényegéből fakadóan) nem pártol egyetlen olyan tevékenységet sem (legyen az politikai, gazdasági vagy szociális vagy oktatáspolitikai döntés), amely tovább mélyíti a társadalom megosztottságát, a kirekesztést, a gyűlölködést vagy társadalom bizonyos rétegeinek ellehetetlenülését. De ugyanígy okafogyott és felelőtlen dolog az egyházat bármilyen elhatárolódásra felszólítani, kimondva vagy kimondatlanul megosztó politikai erők vagy ideológiák szövetségeseként megbélyegezni.

Főtisztletű Egyetemi Szenátusülés!

Az egyház feladata a világban: közösségépítés és békéltetés! Erre a szolgálatra való felkészülés/felkészítés jegyében kezdjük az új tanévet, 240 beiratkozott hallgatóval (205 nappali, 13 posztgraduális, 5 vallástanár Szegedről, 4 valláspedagógus Hajdúbószörményből hallgatóval. Doktori képzésben 10 nappali 12 levelező, összesen 22 hallgató vesz részt).

Az első évfolyamra összesen 50 fő nyert felvételt (33 teológus-lelkész, 8 teológus, 9 katechetika-lelképásztori munkatárs) Az első évfolyam évfolyamfelelősi tisztére *Dr. Hodossy-Takács Előd* rektor-helyettes és *Gonda László* adjunktus kapott megbízást.

További személyi feltételek:

Egyetemünk Szenátusa meghívta *Dr. Peres Imre* egyetemi tanárt, a komáromi Selye János Egyetem professzorát, pozsonyi lelképásztort az Újszövetségi Tanszékre egyetemi tanárnak. Az újszövetségi tárgyakat ettől a tanévtől kezdődően Peres Imre és Kókai Nagy Viktor tanítja. Az anyaintézményben folytatja munkáját a Szegedre Kihelyezett de jelenleg tevékenységét szüneteltetető Vallástanári Tanszék tanszékvezetője, *dr. Molnár János* egyetemi docens az egyháztörténet és kutatómódszertan tárgyak tárgykörében. Ugyancsak dr. Monár János kapott megbízást a Teológiai Szakkönyvtár könyvtárfelügyelői tanár tisztének betöltésére, miután 2007. augusztus 15-i hatállyal távozott egyetemünkről Bíró Éva könyvtárvezető. Megköszönjük Bíró Évának szakkönyvtárunk kialakításában és rendszerezésében kifejtett több éves munkáját; új, felelősségteljes munkakörének betöltéséhez (Püspöki Hivatal hivatalvezetői tisztében) Isten áldását kérjük. Ugyanígy Isten áldását kérjük új vagy régi-új tanárkollegáink munkájára, kérve a tanártársakat, hallgatókat hogy a nagy család és közösség szeretetével fogadják őket! A minőségügyi felelős tisztére ifj. *dr. Fekete Károly* kollegánkat választotta meg a Szenátus.

A 2007. augusztus 1-től kezdődő intézményvezetői ciklus idejére *Gaál Izabella*, a Nyelvi Lektorátus vezetője kapott megbízást a Szenátustól az internátusvezetői feladatok ellátására, *dr. Gaál Sándor* docens pedig internátus-vezető helyettesként segíti munkáját. Megköszönve *dr. Bodó Sára* tanárnő korábbi internátusvezetői szolgálatát, sok sikert kívánunk az új vezetés közösségépítés jegyében meghirdetett és elkezdett munkájához – szolgálatukban aktív segítségére számíthatnak nemcsak az egyetemvezetés vagy a rektori hivatal és gondnokság részéről, hanem a diákönkormányzat megválasztott új tisztségviselőitől, *Németh Áron* szeniortól és *Bodnár Máté* esküdtfelügyelőtől is.

Képzésekről és oktatásszervezésről:

Az elmúlt héten nyújtottunk be a Magyar Akkreditációs Bizottságnak egy újabb mesterszak létesítési kérelmünket *Pasztorális tanácsadás és szervezetfejlesztés* címen. Az új, komplex mesterszak két szakiránnyal a korábbi posztgra-

duális képzéseink (Pasztorálpszichológia, Intézményvezetés) képesítési követelményeit öleli fel és 50 kredites teológiai minor teljesítése esetén bemenetet biztosít nemcsak hitéleti alapképzésben résztvevő hallgatók részére. A szakalapításban konzorciális partnereink voltak: Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola, Veszprémi Hittudományi Főiskola, Apor Vilmos Katolikus Főiskola. A szaklétesítés engedélyezése esetén feladatunk lesz a szakindítás feltételeinek kidolgozása és akár állami felsőoktatási intézménnyel közös mester-képzésként való meghirdetése, hiszen a lelkigondozói, vezetői és etikai kompetenciák elengedhetetlenek az egyházi szolgálat terén. A Debreceni Egyetemmel való jó együttműködés jegyében hallgatóink már az elmúlt tanévtől kezdődően az egyetem kötelékében teljesíthetik a kötelező sporttevékenységüket, felmenő rendszerben, a II. évfolyammal kezdődően. Az 50 kredites teológiai minor rövidesen meghirdetésre kerül nem teológusok, de a teológiai ismeret iránt érdeklődők számára is.

Küszöbön álló feladatunk a Doktori Iskola akkreditálásának előkészítése és az intézkedési terv benyújtása. Egyetemünk Doktori Tanácsa elmúlt heti ülésén elfogadta az intézkedési tervet és kijelölte a doktori iskola törzstagjait.

Működési feltételek:

2008-ban esedékesé válik az intézmény második körös akkreditációja. Az erre való felkészülés jegyében szenátusunk elfogadta a minőségirányítási/folyamatszabályozási programot, és az ősz folyamán véglegesítjük az intézményfejlesztési tervet. Ennek több lényeges eleme közül kerüljön említésre néhány: Az *Összehangolt gyakorlatszervezési rendszer kidolgozása, bevezetése és működtetése* során továbbra is számítunk a gyakorlati képzésben részt vállaló és helyszínt biztosító eddigi partnereinkre (és újakra is), mint pl. gyakorlógyülekezetek, iskolák, egészségügyi intézmények. Létrehoztuk az egyetem *Tudományos Tanácsát*, amelynek kiemelt feladata az egyetem kutatás-fejlesztési-innovációs stratégiájának elkészítése, az egyetem Kutatási Tervének gondozása, tantárgyfejlesztések koordinálása különös tekintettel a 2009-es Kálvin évre. De ide tartozik a *kollégiumi és könyvtárszolgáltatások fejlesztése* is.

A megváltozott finanszírozási feltételek – amely a mi intézményünket, mint kis egyetemet érzékenyen érintik – szorosabb gazdálkodási fegyelmet, és az épület jobb helykihasználását, illetve az épületgazdálkodás racionalizálást teszik szükségsszerűvé – nemcsak egyetemi, de összkollégiumi szinten is. Egy műemlék épület fenntartása, szakszerű megóvása, s közben a működési feltételek biztosítása igen nagy erőfeszítést igényel, amely során nemcsak a fenntartó támogatására van szükség, hanem nagyobb önfegyelemre és alkalmazkodási készségre is az egyes intézmények részéről. Istennek hála, örömdetes eredményekről is beszámolhatunk: az internátus szükséges felújítása, a tantermek biztosítása mellett elkészült az oratórium új hangosítási berendezése és felújításra került az orgona. Illesse köszönet a támogatókat: Kollégium-Bagossy Alapítványt, a Debreceni Református Egyházmegeyét, a Musica Sacra Alapítványt és a fenntartó egyházkerületet.

Nyári események és további tervek

A nyár folyamán egyetemünk két rangos nemzetközi konferenciának, illetve tudományos tanácskozásnak volt házigazdája. 2007. június 29-július 1. között került megrendezésre német és magyar református teológusok II. Konferenciájára „*A református teológia közéleti jelentősége*” címen. Több rangos, élvonalbeli európai teológus között részt vettek és előadást tartottak ez alkalommal egyetemünk díszdoktorai is. Ennek a szimpóziumnak a keretében nyitottuk meg egyetemünk új kutatóintézetét, a *Kelet-közép-európai Karl Barth Kutatóintézetet* és került bemutatásra az intézet első kiadványa. Július 5. és 8. között rendeztük meg Berekfürdön a *Kelet-közép és Dél-kelet Európai Teológiai Fakultások* (SOMEF) konferenciáját. A résztvevők arra a kérdésre keresték közösen a választ, hogy miként lehet a teológiai oktatás lehetőségeit az új európai felsőoktatási környezetben hatékonyabban érvényesíteni: Hol és hogyan tudnak intézményeink képzési struktúrájukban az egyház új igényeihez igazodni, illetve hol tudnak a Bologna-folyamat kínálta lehetőségekkel élve a nem hitéleti szakok számára is képzési modulokat felkínálni, akár más egyetemekkel vagy karokkal együttműködve?

A nyár folyamán több tanárkollegánk vett részt további hazai és nemzetközi szakmai tanácskozáson vagy ökumenikus konferencián, rövidebb kutatói tanulmányúton. Két kollegánk az őszi folyamán habilitációs eljárásra áll.

A tanítást elkezdtük 2007. szeptember 10-én. Rendben lezajlott a beiratkozás – köszönet a Rektori Hivatal rutinos munkavégzésének. Lezárultak a tárggyelfvételek. A csendesnapi programok, hiszem, hogy megadták a lendületet a közösségi élet és közösségi munkavégzés folytatásához.

Kedves I. éves hallgatók! Néhány perc múlva az ünnepélyes fogadalomtételt követően a Kollégium ősi hagyományához híven, a subscripció könyvben aláírással is hitelesítitek azt a tényt, hogy egyetemünk polgáraivá lettetek. Amikor úgy döntöttetek, hogy intézményünket választjátok, hisszük hogy életre szóló döntést hozattok meg: az itteni tanulmányok, a közösség szellemisége és az egyetem hagyományai meghatározza majd pályátokat és életeteket. Merjük hinni és remélni, hogy jó döntést hoztatok. Tekintsétek otthonotoknak ezt az intézményt és érezzétek magatokat a nagyobb közösség, az egyetem és a református egyház családtagjainak. Így kérem Isten áldását közös munkánkra – és kívánok eredményes tanévet egyetemünk minden tanárának, diákjának és további polgárának.

E gondolatok jegyében a Debreceni Református Hittudományi Egyetem 470. tanévét, a 2007/2008-as tanévét megnyitom!

(Elhangzott 2007. szeptember 23-án, a Kollégium Oratóriumában.)

Dr. Fazakas Sándor

EURÓPAI FELSOÓKATÁS ÉS HITUDOMÁNYI KÉPZÉS
REKTORI ÉVZÁRÓ BESZÉD

*Merre tart az európai felsőoktatás – ezen belül a református egyházi
felsőoktatás, a teológiai képzés?*

Főtiszteletű Egyetemi Közgyűlés! Úgy tűnik elmúlt az az idő, amikor az egyetem a „korlátok nélküli igazságkeresés” (Karl Jaspers), a kutatás és a tudományos igazságokra való rátalálás örömeinek, a tudás szeretetének világát és keretét jelentette. Hol van már a humanista szellemiséggel átitatott, küldetését az ország vagy akár egy-egy régió „világosító lámpásaként” betöltő akadémiai-egyetemi képzés, ahol a diák „*civis academicus*” (egyetemi polgár) volt, ahol a diákkormányzat (*senatus scholasticus*) a diáktársadalom (*coetus*) hitbeli és erkölcsi életét felügyelte? E helyett felsőoktatási kereslet-kínálatról, vállalkozó egyetemről, piacképes diplomáról, tandíjról vagy költségtérítésről, hallgatói érdekképviseléről stb. hallunk lépten nyomon. De nem a régi szép békeidők nosztalgikus felidézése a célunk – inkább vessünk egy pillantást korunk felsőoktatási kérdéseire és lássuk meg abban az egyházi felsőoktatásra váró lehetőségeket vagy éppen a leselkedő veszélyeket!

Az 1999-2000 óta „Bologna-folyamat”-ként ismert átalakulás olyan egységes európai felsőoktatási térség kialakítását tűzte ki célul, amelyben a legfőbb elvek a következők: (1) hallgatói, oktatói és kutatói csereprogram (mobilitás) Európaszerte, (2) egyetemek közötti átjárhatóság (kompatibilis képzési kínálatok és diplomák), (3) intenzívebb képesítés- illetve hivatásorientált képzés, (4) interdiszciplinaritás, (5) rövidebb képzési idő.² Önmagában minden szempont üdvözlendő – bár e célkitűzések felett érzett kezdeti reform-eufória lényegesen alábbhagyott minden országban.

Ha az előbbi alapelvek mentén értékeljük a Debreceni Református Hittudományi Egyetem elmúlt, 2007/2008-as tanévének munkáját, sikereket könyvelhetünk el!

(1) Hallgatói, oktatói és kutatói csereprogramok. Tovább erősítettük nemzetközi kapcsolatainkat, külföldi partner-egyetemekkel írtunk alá kétol-

¹ Lásd: A Debreceni Református Kollégium története, Szerk. BARCZA József, Budapest 1988, 16-23. – V.ö.: Győri L. János, „Egész Magyarországnak és Erdélyiségnek... világosító lámpása”. A Debreceni Református Kollégium története, Debrecen 2006, 93.

² V.ö.: Günter WASSERBERG, *Die Reform der theologischen Ausbildung* (in: Deutsches Pfarrblatt 11, 2003, 568–571), 568k.

dalú együttműködési megállapodásokat (Kolozsvár, Protestáns Teológiai Intézet), Erasmus-szerződéseket (pl. Marburg, Kampen II). Több hallgatónk tanult az Erasmus-program keretében Kampenben (Hollandia), Lipcsében (Németországban), Bécsben (Ausztriában), és Kolozsvárott, ugyanígy több beérkező hallgatónk volt különböző országokból. Hollandiából, Németországból és Erdélyből érkező vendégtanárok fogadásán túl a mi egyetemünk tanárai is előadásokat tarthattak több európai egyetemen, szintén az Erasmus-program keretében. Kétoldalú egyetemközi kapcsolatoknak vagy a Zsinat ösztöndíj-programjának köszönhetően további lehetőségek nyíltak külföldi tanulmányok folytatására az Egyesült Államokban, Skóciában stb. Tanáraink rangos hazai és nemzetközi tudományos konferenciákon vettek részt, tartottak előadásokat. Elmondhatjuk, hogy az európai felsőoktatási térség előnyeit a mobilitás terén igyekeztünk maximálisan kihasználni, s közben ennek mintájára kezdeményeztük a hazai egyházi felsőoktatási intézmények felé hasonló csereprogram beindítását. Reméljük a kedvező válasz és partneri együttműködés nem várat sokáig magára.

(2) *Összehasonlítható diplomák és képzési kínálatok.* A hallgatók külföldi vagy más egyetemeken végzett tanulmányai beszámításra kerülnek, s immár második éve magyar és angol nyelvű diplomamellékletet adunk ki végzős hallgatónknak az oklevelekhez, amelyből kiderül, hogy a végzett stúdiumok mennyire összehasonlíthatóak más hasonló felsőoktatási intézmény képzéseivel, hazai és nemzetközi vonatkozásban. S bár Európa protestáns egyházaiban a lelkipásztori tisztség kölcsönös elismerése tény - Leuenergi Konkordiának is köszönhetően -, a teológiai stúdiumok és diplomák kölcsönös elismerésén még dolgozni kell. Talán segít minket ebben a Bologna-folyamat.

(3) *Intenzívebb képzítés- illetve hivatásorientált képzés.* A Bologna-folyamattól függetlenül is elmondhatjuk, hogy pl. a nyugat-európai teológusképzéssel összehasonlítva a mi képzésünk mindig is gyakorlat-centrikusabb volt, ezt az utóbbi években tudatosabban próbáltuk átgondolni és átszervezni mind a lelkész-, mind pedig a vallástanárképzés terén. A VI. éves hallgatók képzésének értékelése kapcsán pl. megállapítást nyert, hogy az eredeti célkitűzés valóban megvalósulni látszik: a képzés legfőbb erőssége és lehetősége az elmélet gyakorlatba való átkonvertálása. Hogy az alapképzés keretében a tanévközi gyakorlatot kell tovább erősíteni vagy pedig az elméleti ismereteket mélyíteni, nyitott kérdés – erre még visszatérek néhány gondolat erejéig.

(4) Az *interdiszciplinaritás* jegyében került meghirdetésre az elmúlt tanévben több kurzus vagy szeminárium, illetve doktori program – különös tekintettel a közelgő Kálvin-évre, hogy a neves reformátor életművét és örökségét a teológiai diszciplínák összefüggéseiben ismertessük meg a hallgatókkal. De a képzési kínálatunk bővítésénél is érvényesült az interdiszciplinaritás elve. Már a Bologna-rendszernek megfelelően akkreditált és működő vallástanári alaps- és mesterképzésünk (Katechéta-lelkipásztori munkatárs BA, Hittanár-nevelő MA) mellett egy *újabb komplex mesterképzési szak* beindítását tűztük ki célul a

Debreceni Egyetemmel közösen: A „Pasztorális tanácsadás és szervezetfejlesztés” mesterszak sikeres szakalapítása után folyamatban van a szakindítás előkészítése, amely, ha megvalósul, modell értékű lehet (éppen az állami egyetemmel való hitéleti-és nem hitéleti közös képzés-jelleg miatt) a magyar és nemzetközi felsőoktatásban. Szükség is van a jövőben a lelkészek mellett olyan munkatársakra, akik a teológiai ismereteken túl pszichológiai, szociálpszichológiai, szervezetelméleti és közgazdasági, közigazgatási és szociális ismeretek birtokában képesek egyházunk társadalmi misszióját a segítő szolgálat és intézményvezetés terén kompetens módon ellátni.

(5) S bár a Bologna-rendszer célkitűzése, a *rövidebb képzési idő* kapcsán elmondhatjuk, hogy mi szerencsés helyzetben vagyunk, hiszen a teológus- és lelkészképzés osztatlan mesterképzés maradt, de kétciklusú képzéseink esetén (lévén hitéleti szak) sem vonatkozik ránk az 1/3-os továbbtanulási kvóta, mégsem dőlhetünk hátra kényelmesen karosszékünkben. Éppen ezen a ponton olyan jelenségekre, aggályokra és veszélyekre kell felhívunk a figyelmet, amelyek a hitéleti felsőoktatást is érintik – sőt eszmélkedésre köteleznek! Melyek ezek?

1. A Bologna-folyamat teoretikusainak jövődöleése szerint az európai egyetemeken a képzési idő eddig túl hosszú volt – a jövőben viszont ezt az időt le kell rövidíteni. Miért? Az európai és globális tendenciák ugyanis azt mutatják, hogy míg korábban az ember egy szakmát kitanult és egy hivatást választott (abban megmaradt egy életen át), addig a mai körülmények között nem elég egy lábon állni: a jövőben az emberek rá lesznek kényszerülve, hogy *több hivatás terén képesítést* szerezzenek, folyamatosan tovább képezzék vagy átképezzék magukat. A felnőttképzési programok és kínálatok, illetve az élethosszig tartó tanulás igénye piacot teremt, s ennek a folyamatnak kibontakozása a szemünk előtt zajlik. Tény, hogy a nagyarányú gazdasági, s ennek következtében szociális és társadalmi változások másfajta képzési-paradigmákat követelnek, s ez alól a felsőoktatás sem kivétel. Ez a folyamat radikálisan változtatja meg a korábról öröklött hivatás-képeket, de változásokat fog hozni a *lelkészi hivatás* definiálása terén is. Gondoljunk csak arra, hogy egyházunk bázisán egyre zsugorodnak az életképes, önálló lelkipásztori állást fenntartani tudó gyülekezetek – közben több lelkipásztor szerez diplomát, mint ahány el tud helyezkedni. S bár tudjuk, hogy a lelkipásztori élethivatás gyakorlása teljes embert igényel – a gazdasági és társadalmi változások rákényszerítenek arra, hogy újból elgondolkodjunk a korábban tabunak kikiáltott kérdésről, nevezetesen a *részmunkaidős lelkipásztor* létjogosultságáról. Ezt hallgatóink is érzik, hiszen a lelkészi pályára való elkötelezett készüléssel, sokan igyekeznek további tanulmányokat folytatni, képesítést szerezni - s közben a lelkészek jogállásáról szóló zsinati törvény előkészítése kapcsán is kiderült: már nem lehet csak a gyülekezeti lelkész kategóriájában gondolkodni.

2. Ez előbb ismertetett gazdasági, társadalmi és demográfiai változások *az egyetemeket és főiskolákat egymással versenyhelyzetbe hozzák*. Már látjuk Magyarországon is a hallgatókért folytatott ádáz harcot; biztosra vehető, hogy nem minden felsőoktatási intézmény fog fennmaradni. Az európai tendencia és kultúrpolitikai szándék egyértelmű: csak a megfelelő képzési kínálatot nyújtó és hallgatókat vonzó, átállított struktúrájú intézményeknek lesz létjogosultsága. Ez a változás sajnos ellentétben áll a klasszikus egyetem-eszménnyel, a legérzékenyebben a bölcsész-jellegű képzéseket érinti, köztük a hittudományi képzéseket is. De vajon a főiskolák-egyetemek versenyében az egyházi intézmények kivételek maradnak? Alig hiszem. Inkább el kellene kezdeni felkészülni az erők koncentrálására, a speciális profilok kialakítására, akár az integrált intézménytípusok megteremtése által is.

3. További kihívás, hogy a társadalmi változások és a megcélzott egységes európai felsőoktatási tendenciák nyomása alatt *tovább nyílik az olló az elmélet és a gyakorlat között*.³ A Bachelor/Master angolszász típusú felsőoktatási rendszer – mint hallottuk – a gyorsan megszerezhető és munkaerőpiacon alkalmazható gyakorlati tudás közvetítésében érdekelt, míg a klasszikus egyetem típusnak (pl. Németország, Svájc, Magyarország) az elméleti kutatás és a kutatási eredmények oktatásba való átvitele volt az erőssége. Ez az ellentmondásosság a magyar felsőoktatásban is tetten érhető, mert míg az alap- és mesterképzések szakmai elismertetésénél az alkalmazhatóság és gyakorlatigény biztosítása fő szempont, addig a professzorok kinevezésénél vagy a doktori iskolák akkreditálásánál a tudományos kutatás eredményei, nemzetközi mércével való mérhetősége (pl. idegen nyelvű publikációk) mellett szinte eltölpül a gyakorlati-szakmai tapasztalat számonkérése. A teológiai oktatásban sincs ez másként: a teológus-illetve lelkészképzés humanisztikus típusú stúdiumokkal indul, az ókori nyelvek (héber, görög, latin), a történelmi ismeretek, filozófiai-teológiai kategóriák elsajátítása nélkülözhetetlen és nagy teret kap a curriculumban – sajnos elmúlt az az idő, amikor a hallgatók már gimnáziumból latin, vagy éppen latin és görög előismeretekkel érkeztek. Közben egyre erősödik nálunk is a hallgatók igénye az alkalmazható ismeretek és technikák minél korábbi elsajátítása iránt – gyakran az elmélyült teológiai munka rovására. A Bologna-típusú felsőoktatás vizsgákkal és kollokviumokkal strukturált rendszere az egyes tanegységek gyors elsajátítására tekint – de a gyors elsajátítás valljuk be, gyors felejtést is eredményez. Az utóbbi 18 évben az egyház számára is megnyílt széleskörű szolgálati lehetőségek pedig szintén gyakorlati készségek és széles eszköztár elsajátítását

³ Vö.: G. WASSERBERG, i.m. 570.

igénylik. A teológiai gondolkodás viszont diszkurzív⁴ és argumentatív⁵, vagyis kifejtő és érvelő, amelynek eljasátításához sokkal hosszabb időre van szükség.

Végzős hallgatóink a gyakorlati képzés utolsó konzultációján szinte kivétel nélkül arról adtak számot, milyen fontos volt számukra az emberekkel való kommunikálás tapasztalata. De az emberi kommunikáció megértésének alapvető előfeltétele a precíz, előítéletmentes megfigyelés, odafigyelés, meghallgatás – nemcsak a „techné” értelmében. A filológiai-történeti-hermeneutikai kompetencia⁶, a rendszeres teológiai reflexió, vagyis a *textus megértése* olyan feladhatatlan előfeltétel, amely nélkül a *kon-textus* helyes kezelése is elképzelhetetlen. Igehirdetői és lelkigondozói kompetencia nem nélkülözheti a Szentírás olvasását és szakmailag elmélyült értelmezését.

Több elméletet vagy több gyakorlatot – kérdezhetjük? Nagyon körültekintőnek kell itt lenni, mert a több gyakorlat sürgetése nem vezethet az elméleti képzés színvonalának fellazításához – és fordítva, további tanegységek funkció nélküli, átgondolatlan beszorítása a curriculumba *cél-és összefüggés nélkül* silányíthatja a teológiai képzést! Különben az egységes lelkészképzés Zsinat által tervezett formája – szerintem nagyon helyesen – éppen az elméleti-teológiai összefüggések ismeretét és azok gyakorlati alkalmazhatóságát kívánja majd számon kérni a jövőbeni lelkészjelölteken.

4. Végül fel kell hívni a figyelmet még egy olyan tendenciára, amely a felsőoktatás szereplői közötti érdek-ellentétekhez vezethet. Ez a finanszírozás, illetve a tandíj kérdése. Az európai tapasztalatok itt is óvatosságra intenek. Ott, ahol bevezetésre kerül a tandíj – vagy nevezhetjük költségtérítésnek is – számolni kell a hallgatók szociális és másfajta elvárásainak növekedésével. Nem az igények növekedésével van a baj (sőt ez bizonyos szempontból kívánatos is) – de, ha a kereslet-kínálat piaci szemlélete uralkodik el a felsőoktatásban, ott beláthatatlan következmények várhatóak. Márpedig tudjuk, hogy a piacon a kuncsaft

⁴ Michael BEINTKER, *Reform der Reform vorprogrammiert*. Das Theologiestudium an Deutschen Universitäten steht vor einem gewaltigen Umbruch (in: *Zeitzeichen* 5, 2008, 48–51), 50.

⁵ Vö.: Michael WEINRICH, *Theologische Ausbildung am Ende des 20. Jahrhunderts* (in: *Konsultation der Theologischen Aus- und Fortbildung der RWB-Mitgliedskirchen in Mittel- und Osteuropa*, 3–6. Oktober 1994 in Balatonfüred, Genf 1995, 22–36), 30. – Magyar nyelvű összefoglalás: Konzultáció az RVSZ Közép- és Kelet-Európai taggyűléseiben a folyó teológiai oktatásról, 1994. október 3–6. Balatonfüred, RVSZ Genf 1995, 13–15.

⁶ Matthias HEESCH, *Das Evangelische Pfarramt und die Reform der theologischen Ausbildung* (in: *MD/Materialdienst des Konfessionskundlichen Institutes Bensheim* 06/05, 112–114), 113.

kívánsága „szent”. Ahol az egyetem szolgáltat, a hallgató pedig ezt igénybe veszi és fizet, ott szükségszerűen jelennek meg az *érdekellentétek*⁷, ott fiskális módon kell mérlegelni azt, hogy mi a kifizetődő és mi nem – pl. a jól hangzó és designos tantárgy lesz a keresett, az oktatónak teljesítenie kell a kötelező óraszámot és azon is túl, a tanár legyen mindig elérhető a diák számára - de mikor marad idő a kutatásra, a készülésre, a tudományos publikálásra?⁸ Így szétesik a kutatás és oktatás egysége! Márpedig az egyetem nem a szolgáltatás és nem csak a tananyagleadás színtere – nálunk, egy egyházi egyetemen nagy hangsúly van a készségek és képességek fejlesztésén, a pályaalkalmasság folyamatos figyelemmel kísérésén, olyan nevelői program megvalósításán, amely az alapvető tudományos és gyakorlati ismeretek elsajátításán túl felkészíti a hallgatókat az élethivatás vállalására, gyakorlására. A társadalom is azt várja a lelkésztől, a vallástanártól, hogy legyen hiteles személy, erkölcsi példakép, empatikus alkat – ennek kiérlelődése viszont nem képzelhető el kereslet-kínálat-szolgáltatás összefüggéseiben. De minden bizonnyal így van ez más „hívás-orientált” felsőoktatási képzés esetén is. Szerintünk legalább az első diplomához való hozzájutás ezután is tandíjmentes kell, hogy legyen! Mindemellett szükség van a hallgatók vagy munkatársak visszajelzéseire is, mint ahogy arra a mi intézetünkben is sor kerül a minőségbiztosítási rendszer keretében, az akkreditációra való felkészülés folyamán.

Főtisztelendő Egyetemi Közgyűlés!

Íme néhány esemény és adat egyetemünk életéből:

Hallgatóink:

A 2007/2008-as tanévre 205 hallgató iratkozott be nappali tagozatos képzésre, 3 szakra, 12 hallgató pedig levelező képzésre. Összesen 22-en vettek részt doktori képzésben, legutóbb 9 hallgatót vettünk fel nappali, levelező és egyéni felkészülési képzésre. Jelenleg 12 végzett lelkész veheti át diplomáját, 21 hallgató tett sikeres I. lelkésszükségítő vizsgát és kezdheti el a gyakorlati/segedlelkészi képzést. Teológia szakon 1, vallástanári szakon 11, valláspedagógia szakon 2, pasztorál-pszichológiai szakon 12 hallgató szerzett oklevelet. Egy habilitációs és 2 sikeres doktori eljárásra került sor.

⁷ Rüdiger GÖRNER, *Die Universität und ihr Kundendienst am Studenten* (in: Frankfurter Allgemeiner Zeitung, 3 Juni 2008.) - Lásd: <http://www.faz.net/s/RubC3FFBF288EDC421F93E22EFA74003C4D/Doc~EAF79CCB054624A34BFAA7D0BA5C082A1~ATpl~Ecommon~Scontent.html>

⁸ V.ö.: PÁLINKÁS József, *Kidolgozatlan az egyetemi képzés finanszírozása* (in: Magyar Nemzet 2005. április 18.),6. – V.ö.: POKORNI Zoltán, *Vakrepülés előtt a felsőoktatási intézmények* (in: Magyar Nemzet 2005. április 27.), 6.

A Szegeden megrendezett Kárpát-medencei Keresztyén Tudományos Diákköri Konferencián 3 hallgatónk kiváló eredményt könyvelhetett el (Czető Norbert IV. évf. II. hely, Moldván Edit V. évf. III., Szvoren Attila V. évf. III. hely).

Ezen túlmenően ifjúságunk a Debreceni Egyházmegye futballtornáján IV. helyezést, a II. Ökumenikus Farsang Kupán (Gávavencsellő) IV. helyezést, a Debreceni Zsidó Hitközség nemzetközi futballtornáján III. helyezést (Izrael állam fennállásának 60. évfordulója alkalmából) ért el. De nemcsak a tudományért és a sportért „adták vérüket” a hallgatók, hanem szó szerint: a „Fiatalok a véradásért” országos felsőoktatási véradóverseny III. helyét tudhatják magukénak. Az internátusi keretek között szervezett önképzés, kulturális és közösségi élet, a jótékonykodás és a diakónia megnyilvánulása is említésre méltó.

Különösképpen ajánlom a hallgatók figyelmébe a Debreceni Lelkészképzésért Alapítvány pályázati felhívását, amely a Kálvin év alkalmából Kálvin tisztségértelmezésének, írásmagyarázatának és gyülekezetértelmezésének feldolgozására hív – amelyre a nyári hónapokban is lehet anyagot gyűjteni, s amelynek legnagyobb jutalma nem feltétlenül az elnyerhető szép díj, hanem a teológiai ismeret megszerzésének öröme.

Személyi változások:

2007. szeptemberében nyilvános pályázatot írtunk ki az Újszövetségi Tanszék tanszékvezetői professzori állásának betöltésére. Dr. Peres Imre egyetemi tanár, a komáromi Selye János Egyetem professzora, aki meghívás alapján már ebben a tanévben is tanított a tanszéken, benyújtotta pályázatát. A Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság támogató szakbírálata után és a fenntartó kezdeményezése alapján végleges professzorrá való kinevezése 2008. szeptemberre várható.

Fájó szívvel, de Isten döntését elfogadva kell beszámolnunk veszteségeinkről is. 2008. május 5-én álltunk meg Dr. Fekete Károly ny. teológiai professzor koporsója mellett, aki 1972-től a Teológiai Akadémia spirituálisja, 1987-1996 között pedig a Gyakorlati Teológiai tanszék tanára volt. Hűséges segítőtárs, dr. Fekete Károlyné Csontos Erzsébet röviddel férje temetése után ment el a minden élők útján. 2008. júniusában pedig Adorjáni István ny. lelképásztor, egyetemünk alapítványainak hosszú időn át hűséges gondozója tért meg terem-tőjéhez. Emlékük legyen áldott!

A diák-önkormányzati tisztségekre a hallgatók a következő tanévre *Szerdi András*t szeniorinak, *Bodnár Mátét* pedig ismételten esküdtfelügyelőnek választották meg.

Tudományos eredmények, sikerek:

Intézetünk több tanára szerzett tudományos fokozatot. Dr. Gaál Botond egyetemi tanár sikeresen védte meg a Magyar Tudományos Akadémián MTA

doktori értekezését. Dr. Kustár Zoltán docens és dr. Hodossy-Takács Előd rektorhelyettes habilitált doktori címet szerzett az Evangélikus Hittudományi Egyetemen. Gonda László kollegánk az Utrechti Egyetemen nyújtotta be doktori értekezését.

Egyetemünk Doktori Iskolája feltételesen megfelelt minősítést kapott a doktori iskolák első körös akkreditációja során, amely tekintettel e kis egyetem tanári karának fiatal átlagéletkorára, de intenzív tudományos-szakmai tevékenységére, nem kudarc és nem sikertelenség, hanem biztató jel arra nézve, hogy 2009. szeptember 1-re a további feltételek is teljesülhetnek a végleges akkreditációhoz és a hosszú távú tudományos képzés biztosításához.

Több tanárkollegánk vett részt vagy tartott előadást rangos hazai, illetve nemzetközi tudományos konferencián. Rövidebb-hosszabb kutatói ösztöndíjak segítségével és az egyetem által biztosított tanulmányi szabadsággal élve tanártársak készülhettek vagy a nyár folyamán készülnek további szakmai megmérettetésre. Egyetemünk több tudományos ülésszaknak volt házigazdája pl. a Magyar Tudomány Ünnepe („*Ember, mint lélek*” - 8. Tudomány és Teológia Konferencia, 2007. november 15.) vagy a „Kálvinizmus a perifériákon” című (*Calvinism on the Peripheries* - Princeton-Edinburgh-Debrecen egyetemeinek nemzetközi konferenciája, 2008. április 23-24.) nemzetközi tanácskozásnak.

Oktatással, képzéssel kapcsolatos eredmények:

A MAB akkreditálta a Debreceni Egyetemmel közös képzésben tervezett „*Pasztorális tanácsadás és szervezetfejlesztés*” c. mesterszak szakalapítási kérelmét, a szakindítás előkészítése folyamatban van. Továbbá kidolgozásra és meghirdetésre került egy olyan 50- kreditű ún. *teológiai modul*, amely nem hitéleti képzés vagy alapidiploma felől érkező érdeklődők számára teológiai alapismereteket nyújt és feljogosítja őket arra, hogy a képzés elvégzése után a DRHE mesterszakjaira jelentkezzenek.

Elkészült az egyetem minőségirányítási programja és intézményfejlesztési terve, amely stratégiai célok és prioritások mentén biztosítja az intézmény fejlődését, az intézmény önértékelése pedig folyamatban van.

Infrastrukturális feltételek:

Az elmúlt tanévben az OKM beruházási támogatásának és az Egyházkerület támogatásának köszönhetően befejeződött a Barth Kutatóintézet és tanári szoba kialakítása az I. emeleti keresztfolyosón. A modern, korszerű tantermek kialakítása, a közösségi terek létrehozása és biztosítása mind a tanárok, mind pedig a hallgatók számára kiemelt jelentőséggel bírnak, csakúgy mint az oktató és nem-oktató munkatársak munkafeltételeinek minőségi javítása.

Hazai és külföldi (HEKS, Ulrich Luz professzor/Bern) támogatóknak, szponzoroknak köszönhetően tovább gyarapodott szakkönyvtárunk és a kutató intézetek könyvállománya. A Liturgiai Kutatóintézet könyvtára a közelmúltban

elhunyrt Kontra György, egykori Karácsony Sándor-tanítvány könyvtárának gyakorlati teológiai és himnológiai gyűjtemény-részcével gazdagodott ajándékozás által, a Katechetikai Központ pedig egy több mint 400 db videókazettából álló film-gyűjteménnyel gyarapodott, amelyet Péczely Antal ajánlott fel.

A hozzánk került műveket hálásan köszönjük.

Terveink, várható események:

Egyetemünk lesz házigazdája 2008. július 3-6 között a *Coetus Theologorum* (református teológiai tanárok munkaközössége) konferenciájának. A találkozáson a teológiai oktatás jövője, valamint és a lelkészsképzés- illetve továbbképzés egységes szempontjainak kidolgozása lesz a feladatunk. A Coetus itt a Nagytemplomban, közös istentisztelettel zárja munkaülését július 6-án.

November 6-án a Magyar Tudomány Ünnepe alkalmából tudományos szimpózium keretében zárjuk a Biblia Éve programsorozatot, ez alkalommal két neves biblikus professzor díszdoktor-avatására is sor kerül *Ulrich Luz*, a berlini egyetem újszövetségi tanára és *Andrew Dearman* austinai (Texas/USA) ószövetséges professzor személyében.

Köszönet munkatársaknak:

Ezen a helyen szeretnék köszönetet mondani a tanártársakon túl közvetlen munkatársaimnak, *dr. Hodossy-Takács Előd* rektor-helyettesnek, *Hadházi Éva* rektori hivatalvezetőnek, *Gaál Izabella* internátusvezetőnek. Illesse köszönet továbbá a Raktori Hivatal munkatársait, a Kollégiumi Gondnokság munkatársait, *Németh Áron* szeniort és *Bodnár Máté* esküdtfelügyelőt szolgálatukért, s mindazokat, akik egész tanéven át biztosították számunkra az oktatás, nevelés és kutatás feltételeit, s nem utolsó sorban köszönettel tartozom a fenntartó egyházkerület elnökségének az egyértelmű támogatásért és az együttgondolkodás partneri lehetőségéért.

Kedves Hallgatók, kedves Diplomázók!

Úgy gondolom, az elmúlt években volt alkalmatok a felsőoktatás vajdó átalakulásából, pl. a kredit rendszer hibáiból és előnyeiből ízelítőt kapni. Az elektronikus nyilvántartó rendszerben a klikkelések, a tantárgyfelvételek és vizsgára való fel- és lejelentkezések mestereivé váltatok – de remélhetőleg ennek az átalakulásnak és legjobb hagyományaink őrzésének feszültségében nem múlt el nyomtalanul ez a néhány év. A felsőoktatási környezet változása számunkra is megnyitotta a lehetőséget, hogy a teológiai tudomány kilépjen belső egyházi köréből, hogy a teológia művelése ne csak a lelkészek kiváltsága – vagy éppen - adóssága legyen. Teológiai modulok, új képzési kínálatok, interdiszciplináris szemlélet és tanegységek, csereprogramok – csak címszavakban jelzik a teológia közvetítésének és nyilvánosság-igényének szellemiségét, mely szellemiséget nektek, a jövőd lelkész- vállaltanár és teológusnemzedéknek kell kivinni a

gyülekezetekbe, a közegyházba és a társadalomba. A teológia többé már nem a klerikusok kiváltsága a laikusokkal szemben, hanem olyan egzisztenciális, művelődési és életen át tartó képzési-tanulási folyamat, amelyben minden keresztyén és nem keresztyén ember egyaránt érintett, s mely hisszük, hogy Isten Kijelentésének ereje által átformálja a világot. Ennek szolgálatához és megéléséhez Isten áldását kérjük számotokra!

E gondolatok jegyében a Debreceni Református Hittudományi Egyetem 2007/2008-as, 470. tanévét bezárom!

(Elhangzott, 2008. június 28-án, a Debreceni Református Nagytemplomban.)

Dr. Gaál Botond
BESZÁMOLÓ A DOKTORI ISKOLA MŰKÖDÉSÉRŐL

Az elmúlt tanévünk valamennyi doktori iskolai tevékenységére rányomta a bélyegét a MAB országos vizsgálata. Legalább is ez a tény ott volt a háttérben, és gondolkodásunkat mindenképpen a jövő felé terelte.

1. Doktori Iskolánk nyugodt körülmények között kezdte munkáját 11 nappali tagozatos, 11 levelező tagozatos hallgatóval. Az előző évhez képest a létszám növekedett. Egy hallgató jelentkezett egyéni felkészülési képzésre: Németh Tamás gimnáziumi vallás tanár, egykori németországi ösztöndíjas lelkész. Őt a DT fölvette doktorjelölti státusba. Három hallgatónk megszerezte az abszolutóriumot.
2. A hallgatók létszámának témájánál maradva, a tanév során 9 hallgató jelentkezett felvételre április 30-ig: 5 hallgató nappalira, 2 levelezőre, 2 egyéni felkészülési képzésre. A 2008. június 9-i felvételi vizsga és DT-i döntés szerint 3 hallgatót tudtunk fölvenni a nappali tagozatra (Koncz-Vágási Katalin, Kustár György, Pótor Áron), 4 hallgatót levelező tagozatra (Kovács Zoltán, Rácsok Gabriella, Péter Csaba, Thoma László Róbert) és 2 hallgatót egyéni felkészülési képzésre (Tonhaizer Tibor, Orémus Zoltán). A felvételizők tudásszintjével a bizottságok elégedettek voltak, egy hallgató kivételével, aki mégis lehetőséget kapott a tudományos munka folytatására. A felvettekkel nőni fog a doktorandusz hallgatóink összlétszáma.
3. A tanév elején összehívtuk valamennyi doktorandusz hallgatónkat egy napra, amikor az aktuális tájékoztató után a résztvevők előadásokat hallgattak meg a tudományos munka követelményeiről, módszeréről és általában a doktori felkészülésről. Erre 2007. október 10-én került sor. A hallgatók kérésére az előző évi témát folytattuk a tudományművelés módszeréről. Külön témaként szerepelt a hivatkozások hazai és nemzetközi gyakorlata. Az előadásokat Dr. Baráth Béla és Dr. Kovács Ábrahám tartották. Ezt követően Dr. Gaál Botond tartott előadást a tudományos munka gyakorlati módszeréről. A hallgatók ezeket az előadásokat valamennyien nagy érdeklődéssel fogadták és azokon aktívan részt vettek, hozzászóltak, kérdeztek. A látogatottság mértéke majdnem százszázalékos volt. --- Ugyanezen a napon Hans Schwarz professzor előadásán is részt vettek a hallgatók, aki az Erasmus-program keretében tartott előadást az isteni szuverenitás és a predestináció kérdéséről.

4. A tanév egyik kiemelkedő eseménye volt az idén is a Magyar Tudomány Ünnepe. 2007. november 15-én tartottuk a Tudomány és Teológia Konferenciát, amely országos és ökumenikus jellegű volt. Erre is meghívást kaptak a hallgatóink és sokan részt is vettek az üléseken. Témája *Az ember mint lélek* volt, olyan országos hírű külső előadókkal, mint Kopp Mária, Hámori József, Sipka Sándor. A teológiai előadásokat Fekete Károly, Végh László és Gaál Botond tartották.
5. A korábban végzett hallgatóink közül La Montagne Boros Melinda és Hodossi Sándor doktori cselekményeire került sor, sikerrel. Hanula Gergely dolgozatát a bizottság visszaadta átdolgozásra, Fehér Norbert dolgozatát nem fogadta el.
6. A DOSZ 2008 májusában is megrendezte Budapesten, a Károli Egyetemen a Tavasz Szél konferenciáját. Ezen három hallgatónk vett részt: Nagy Gábor, Somogyi Márta és Krasznay Mónika. A részvételi díjukat egyetemünk befizette nevükre. Mindhárman előadást tartottak. Örülünk, hogy általuk mi is jelen lehettünk.
7. Mivel a Doktori Iskolánkat is érinti, megemlíti, hogy a DT meglehetősen sokat foglalkozott a felsőoktatási törvényhez 2007. március 22-én közzétett kormányrendelettel és az ahhoz kapcsolódó MAB állásfoglalással, mely 2007. április 27-én született. A módosított doktori szabályzat elkészült, s ez nagy mértékben érinti a doktori iskola jövőbeli működését. A MAB jóváhagyó nyilatkozata alapján lehet majd bevezetni szenátusi döntéssel, ez azonban még nem érkezett meg, így a korábbi szabályzat szerint működik a DI és a DT.
A szabályzat módosításával párhuzamosan folyt a MAB törzstagokra vonatkozó rendelkezésének értelmezése, a kapcsolatos ODT adatbázis feltöltése. E munka nagyobbik fele már a 2007-2008. tanévre esett, szeptemberre és októberre. E jelentésben csupán a végeredményre szorítkozunk:
A) Az általános adminisztratív követelményeknek a doktori iskolánk mindenben megfelelt, az adatbázisunk megfelelően működik.
B) A MAB 2008. március 28-i döntése értelmében a Doktori Iskolánk *feltélesen megfelelt* minősítést kapott. A törzstagok névre szólóan olvashatták a rájuk vonatkozó MAB-értékelést.
A tennivalókkal a DT is foglalkozott a 2008. június 9-i ülésén. A tárgyalás alapja a DI vezetőjének levele volt, melyet az Egyetem rektorának küldött, s amelyben részletezi a megoldásra tett javaslatait. A részletek a DT jegyzőkönyvében olvashatók. Lényege: a helyzet nem reménytelen, de határozott intézkedések megtételére van szükség az egyetem vezetése részéről.

8. A 2007/2008. tanévben a DRHE Doktori Iskolája a következő terv szerint végezte képzési munkáját:

I. félév

2007. október 10-én délelőtt 9.30-kor 11.00-ig előadást tart megbeszéléssel Hans Schwarz professzor, a Regensburgi Egyetem tanára.

Előadásának címe: *Divine Sovereignty and Divine Love – Contradiction or Necessary Complement?*

Az előadást tolmácsolja: Nagy Gábor PhD hallgató

2007. november 15-én, csütörtökön

Részvétel a Nyolcadik Tudomány és Teológia Konferencián.

Témája: *Az ember mint lélek.*

Felelős: Dr. Gaál Botond egyetemi tanár, rendszeres sáv

2007. november 16-án, pénteken

Előadások az egyháztörténet tárgyköréből.

Téma: *Vallás és erőszak; Kutatási módszertan*

Felelős: Dr. Molnár János egyetemi docens, rendszeres sáv

2007. november 17-én, szombaton

Előadások a biblikum tárgyköréből.

Téma: *Az igazak szenvedésének kérdése az Ószövetségben*

Felelős: Dr. Kustár Zoltán egyetemi docens, biblikus sáv

II. félév

2008. május 6-án kedden 10-13 óra között a német nyelven értőknek tart Gerrit Neven holland professzor szemináriumot „*Isten halála – az ember halála?*” címmel.

2008. május 6-án kedden 14-17 óra között az angol nyelven értőknek ugyanez a szeminárium kerül megrendezésre.

2008. május 7-én, szerdán 10 órától Dr. Hodossy-Takács Előd tart előadást.

2008. május 8-án 10-16 óra között a gyakorlati szakcsoport tart képzést. (Bodó Sára és Fekete Károly)

9. Az ODT az ország valamennyi DI-ja számára egyöntetű adatbázist vezetett be, ezt mi is megvásároltuk, működik.
10. A DI témavezető tanárainak a jövőben nagyobb gondot kell fordítaniuk arra, hogy a jelöltjük lehetőleg mihamarabb eredményesen fejezze be a doktori cselekményeket is. A tudományos munka, általában a kutatás és írás készségének növelése szükséges, ezért a tanárok számára is tervezünk egy ülést, amelyen az eddigi tapasztalatok megbeszélése lesz a központi téma.

HITÉLET – TUDOMÁNY – KULTÚRA
BESZÁMOLÓ A DEBRECENI TEOLÓGUS IFJÚSÁG ÉLETÉRŐL A
2007/2008-AS TANÉVBEN

A 2007/2008-as tanév kezdetén és a tavaszi félév indulásakor is volt néhány örömteli változás a Hallgatói Önkormányzat háza táján, amelyek újjátásokként a diákképviselők munkájának szervezettségéhez és hatékonyságához járultak hozzá. Kezdeként kialakítottunk egy közhasználatú helyiséget, az ún. Hallgatói Centrumot, amely azon túl, hogy otthont ad a jegyzetártnak, az orvosi rendelésnek és a teológus bibliáóráknak, a közössé vált Szeniori-esküdti Hivatal nyitva tartásának is állandó helyszíne lett. A félév első heteiben elkészítettük a DRHE Diákság internetes honlapját, amely immár portálként is működve az információközlés egyik fontos és hathatós csatornája lett. Szintén az újjátások közé tartozik, hogy az első HÖK ülésen a megválasztott elnökségi tagok munkatársakként a meglévő bizottságainkhoz csatlakoztak, így ezentúl a képviseleten túl ki-ki a saját testhezálló területén segíthette az önkormányzati munkát. A Hitéleti, Tanulmányi, Tudományos Diákköri, Szociális, Kulturális és Sportbizottság mellé a második félévben a hallgatói kezdeményezésre létrejött Külügyi Bizottság társult. A teológus ifjúság egyetemi életét tökéletesen lefedik a Hallgatói Önkormányzat bizottságainak területei, így a 2007/2008-as tanév diákéletének főbb történéseit is ezt a felosztást követve igyekszem ismertetni.

Hitélet

Szokásos hétközi alkalmainkat ebben a tanévben is megtartottuk. Hétfő esténként teológiai istentiszteleten lehattünk együtt tanáraink igei szolgálatával elcsendesedve, havonta egyszer úrvacsorai közösségben is. Nyolc órákor kezdődő reggeli áhítataink rendje a tanév második szemeszterére annyiban változott, hogy két szolgálattévő: egy igehirdető és egy liturgus vezetésével kezdhettük Istenhez fohászodással napjainkat. Heti rendszerességgel reggeli imaközösségre is sor került, melynek szintén második félévi érdekessége volt, hogy az alkalmak felét nem egy közös helyiségben, hanem az imádkozni vágyó embereket készségesen befogadó lakószobákban tartottuk.

Tanévkezdő csendesnapjaink különlegessége abban állt, hogy a közösségépítés jegyében nem csak egymással, hanem az intézményünk valamennyi hallgatóját és oktatóját vendégül látó ramocsaházi gyülekezettel is együtt lehattunk. A négynapos rendezvényen Simon András grafikusművész és Vetési László lelképásztor, a Diaszpóra Alapítvány elnöke gondolatait hallgathattuk meg a közösség különböző aspektusairól. Sipos Kund Kötöny esperes az egyházmegye életét mutatta be. Teológiánk fociapata és két helyi alakulat között kör-

mérkőzésre került sor, egyik este pedig a kisvárdai református ifjúsági csoport előadásában rockoratórium-részleteket hallgathattunk meg. A csendesnapon közöttünk volt Dr. Bölskei Gusztáv püspök úr is, aki a nyitó istentiszteleten igehirdetéssel is szolgált.

A második félév nyitányaként a Biblia éve keretei között szerveztük meg csendesnapjainkat a Debreceni Református Kollégiumban. Dr. Fabiny Tamás evangélikus püspök gondolatébresztő előadása állt a középpontban, amelyet csoportos beszélgetésekkel dolgozott fel a teológus ifjúság. Rövidebb élménybeszámolót osztott meg a hallgatókkal Dr. Imre László akadémikus, Dr. Karasszon Dezső művésztanár, Dr. Győri L. János gimnáziumi tanár és Dr. Hallay Judit egyetemi adjunktus. Ők a Bibliával kapcsolatos emlékeiket, tapasztalataikat idézték fel. Bodnár Péter és felesége, a Titus Hitéleti Alapítvány munkatársai, a gyermekek közötti hitoktatásban végzett munkájukról, ismereteikről beszéltek, majd Csiszár Ákos esperes mutatta be a Szabolcs-Beregi Egyházmegyét. A résztvevők a rendezvény teljes ideje alatt a helyszínen tekinthették meg Ötvös László nyugalmazott lelkipásztor, bibliagyűjtő tartalmas kiállítását.

Részen a csendesnapok keretei között, részben külön szervezésben az alábbi településeken szolgáltunk csoportos kiszállásokon: Apagy, Napkor, Tuzsér, Tornyospálca, Jéke, Gégény, Pátroha, és a dunántúli Soponya ill. Csósz.

Hallgatóink népes tábora ebben a tanévben is részt vett a Debreceni Református Egyetemi Gyülekezet életében, az istentiszteleti közösségen túl zenei és igei szolgáltatokkal is.

Tudomány és tanulmányok

Örömkre szolgált, hogy diákjaink ebben az évben is sikerrel képviselték intézményünket az Országos Tudományos Diákköri Konferencián. Ezen kívül ebben az évben is részt vettünk a Németországban szervezett Európai Magyar Evangéliumi Ifjúsági Konferencián. Intézményünk falain belül történelmi önképzőkör szerveződött, amely heti rendszerességgel tartott alkalmakat a világtörténelem iránt fogékony hallgatók részvételével.

Külügy

A Hallgatói Önkormányzat legfiatalabb bizottsága ösztöndíjas estet szervezett, ahol a szép számban megjelent érdeklődőknek a már külföldöt megjárta hallgatók számoltak be tapasztalataikról, illetve ismertették a különböző lehetőségeket: a zsinati ösztöndíjnak, az Erasmus tanulmányi ösztöndíjnak és az önkéntes diakóniai évnek előnyeit és hátrányait.

Ebben a tanévben a következő ösztöndíjas hallgatók tartózkodtak külföldön: Kóczián Viktória (Edinburgh, Skócia), Jenei Péter (Atlanta, USA), Kocsis Áron (Austin, USA), Nagy Péter (Jéna, Németország) zsinati ösztöndíjjal;

Szilágyi Krisztina (Kampen, Hollandia), Magyar Balázs (Kampen, Hollandia), Bugyi Viktória és Czető Norbert (Kolozsvár, Románia) Erasmus ösztöndíjjal.

Az Erasmus program szervezésében intézményünk vendéghallgatói voltak Körözi Katalin és Juhos Melinda, akik a Babes-Bolyai Tudományegyetem hallgatói Kolozsváron.

Kultúra

A tradicionálisan megrendezett bemutatkozó-esten az elsőéves hallgatók az István a király c. rockopera részleteit előadva szórakoztatták a felsőbb éveseket, a szintén hagyományos Mikulás-esten pedig a harmadév videó-bejátszásokkal színesített tanárparódiáját élvezhette a közönség.

A határon túli hallgatóink egészségügyi ellátásához hozzájárulva Kulturális Bizottságunk játékonysági estet szervezett, ahol színvonalas zenei programot adva fellépett többek között a Gaál Izabella internátusi igazgatóasszony által szervezett citerakör is. Ugyancsak tanárnő szervezésében beszélgetéssorozat indult, ahol tanáraink meséltek életükről, múltjukról, gyökereikről.

A diákság kezdeményezésére a Hallgatói Önkormányzat folyóiratot indított, amelynek első próbaszáma Új Közlöny néven meg is jelent. Az újság jövőbeni rendszeres megjelenésével a Közlöny c. folyóirat nyomdokaiba szeretnénk lépni meditációkkal, tudományos publikációkkal és irodalmi alkotásokkal.

Sport

A nagy népszerűségnek örvendő házi focibajnokságon túl egyetemünk labdarúgócsapata számos gyülekezeti, egyházmegyei és felekezeti felkérésnek is eleget tett. Házon belül az új kezdeményezések között kell megemlíteni a ping-pong est és a „lányfoci” létrejöttét, illetve a tanévben előtérbe kerülő szellemi sportoknak teret adó teológia versenyt.

Összességében elmondható, hogy diákjaink szempontjából is sok élményben, eseményben és reményt adó fejlődésben gazdag tanévet zártunk le 2008. júniusában.

Isten áldása kísérte kezdeményezéseink, új ötleteink jelentős részét, miközben a hagyományainkhoz ragaszkodva, az Ő ügyét szolgálva épülhettünk fel még inkább „lelki házaz”, „mint élő kövek”.

Mindezt legyen egyedül Istené a dicsőség!

II.

II. ÉVFORDULÓ

Győri L. János
SZENCI MOLNÁR ALBERT EMLÉKEZETE

Szenci Molnár Albert küzdelmes életútjának főbb hazai és európai állomásait még a közlekedés mai feltételei mellett is igen körülményes és hosszadalmas vállalkozás lenne végigjárni. Tanulásgként hadd idézzük föl ennek a változatos útnak néhány meghatározó mozzanatát. 1574-ben látja meg a napvilágot székely származású molnár fiaként a felvidéki Szenc mezővárosban. Tízévesen kerül a helyi iskolába, majd Győrben tanul, de későbbi vándorló hajlamát előlegezve már tizenkét évesen néhány diáktársával felső-magyarországi tanulmányútra indul. Útja Göncön ér véget, ahol „az istenes vén ember”, Károlyi Gáspár környezetében a Vizsolyi Biblia kiadása körül segédkezik, hónapokon át rendszeresen hordja Göncről a vizsolyi nyomdába Károlyi „levelecskéit”. Ezt követően rövid ideig debreceni diák, majd nevelő Kassán. 1590-ben, alig tizenhat évesen indul első nyugat-európai peregrinációs útjára. Neves protestáns egyetemek, Wittenberg, Drezda, Heidelberg, Strassburg diákja. Kálvinista meggyőződése miatt Svájcban át Itáliába menekül. Útközben Bázelen fogadja az egyetem idős rektora, Kálvin egykori munkatársa, a zsoltárfordító Béza. 1599-ben néhány hónapra hazatér, hogy írói, könyvkiadói terveihez támogatókat keressen. Második külföldi útja szellemi értelemben élete legtermékenyebb időszaka. Előbb Frankfurtban, majd Altdorfban talál pártfogókat, és sorban jelenteti meg munkáit. Latin-magyar és magyar-latin szótárát (Dictionarium, Nürnberg, 1604), a 90 nap alatt „magyar zubbonyköntöskébe” bújtatott 150 zsoltárt (Psalterium Ungaricum, Herborn, 1607), majd a Heidelbergi Káté nyomán készült Kis Catechismusát (Heidelberg, 1607). 1608-ban hagyja el a nyomdát Hanau városában Károlyi Gáspár bibliafordításának új kiadása, Szenci Molnár Albert nyelvi javításaival. Ez a kiadvány a hozzákötött zsoltárokkal és a kátéval 1612-ben Oppenheimben újra megjelenik, s még a következő században is mintaként szolgál a Szentírás szövegének magyar nyelvű kiadásaihoz. Közben még egy latin nyelvű magyar nyelvtant is megjelentet (Grammatica Ungarica, Hanau, 1610). 1611-ben megnősül, majd a következő évben hazatér, s Komáromban lesz lelkész. Ezt követő erdélyi útja alkalmával megismerkedik a fejedelemségre választott Bethlen Gáborral, s ettől kezdve az ő művelődéspolitikájának céljait szolgálja. 1615-től újra német földön találjuk: előbb Ambergben tanító, majd Oppenheimben kántor, végül Heidelbergben telepszik le, s elsősorban fordítói munkájának él. Harmadik külföldi útjának legjelentősebb szellemi terméke Kálvin főművének, az Institúciónak magyar nyelvű fordítása (Hanau, 1624), de németből imádságokat és prédikációkat is fordít. 1624-ben

Bethlen Gábor fejedelem hívására tér végleg haza, Erdélybe. Élete utolsó, kevésbé termékeny tíz esztendejéről keveset tudunk. Ismereteink szerint a fejedelem halála után szegényen és elhagyatottan tengette életét Kolozsvárott. Itt nyugszik a Házsongárdi temetőben, ahol sírja mára nemzeti zarándokhellyé vált.

Szenci Molnár Albert a számára rendelt hatvan esztendő éppen felét töltötte önkéntes nyugat-európai bújdosásban. Szellemi kiválóságaink közül nem ő az egyetlen, aki a mienknél polgárosultabb európai kultúra bűvöletében élt, akinek életműve csak a friss nyugati eszmék megtermékenyítő hatására teljessé lehetett ki. Az Itáliában nevelkedő Janus Pannoniustól a Krakó, Wittenberg egyetemeit látogató 16. századi humanistákon és protestáns prédikátorokon át 20. századi nyugatos íróinkig meglehetősen hosszú a soruk. Olyanok is szép számmal vannak közöttük, akik kényszerből hagyják el hazájukat, s meggyőződésük miatt kényszerülnek emigrációba. Sőt elvétve még olyan is akad, aki a nagyobb darab kenyér reményében marad tanulmányai után külföldön, s a hazájától távol keresi a boldogulását. Arra azonban, hogy valaki szinte teljes alkotó idejét – mintegy három évtizedet – idegenben töltsen, önkéntes száműzetésben, a magyar nyelv és kultúra ügyét szolgálva, rajta kívül alig van példa a magyar művelődés történetében. Adódik a kérdés, mi ösztönözte Szencit, ezt a bohémnak véggépp nem nevezhető, de még csak nem is feltétlenül kalandvágyó embert e különös életformára. Erre a máig vitatott kérdésre leginkább talán az lehet a válasz, hogy Szenci esetében a zseniális tehetséghez a 16. századra jellemző két küldetéstudat egyaránt társult: egyrészt inspirálta a reformátorok biblikus gyökerű – ószövetségi hatásra részben profetikus jellegű, másrészt a kálvini tanítás nyomán inkább polgári jellegű és hivatásalapú – küldetéstudata, másrészt az európai humanisták antik műveltségen alapuló szigorúan tudományos, latinos-retorikus műveltségeszménye. Szenci Molnár Albert fordítói, könyvkiadói tevékenysége 16. századi reformátoraink hitépítő és népnevelő munkáját folytatja. A kisded formátumú, immár kézbe adható Szentírással, a magyar nyelvű zsolnártárgyakkal és Institutióval, az iskoláknak szánt szótárral és nyelvtannal teljessé ki és nyer európai távlatokat a magyar protestáns műveltség. Mindezek létrehozásához azonban nemcsak mecénásra van szüksége – azt talán még itthon is találhatott volna –, hanem sokkal inkább a későhumanizmus azon szellemi műhelyeire, amelyek itthon szinte teljességgel hiányoznak, s amelyek naplója tanulsága szerint is Szenci vándorlásainak egyértelmű útjelzői: egyetemekre, kollégiumokra, nyomdákra, tudós barátokra, főúri és uralkodói udvarokra. Szenci Molnár Albert életműve ezek révén lesz mérőöldkő: lezárása és betetőzése 16. századi elődei – Melius Juhász Péter, Huszár Gál, Károlyi Gáspár – törekvéseinek, s nyitánya a kora újkori protestantizmusnak, amennyiben egyaránt ihlető forrása a legmagasabb szintű teológiai és tudományos gondolkodásnak, az egyházi énekkultúrának, az iskolázásnak és az egyéni kegyességnek.

Szenci Molnár Albert terjedelmes írói munkásságának egy-egy darabja önmagában is elégséges lenne ahhoz, hogy az utókor számon tartsa emlékét, alakja azonban nemzeti emlékezetünkben mind ez ideig mégsem került az őt

megillető helyre. Vajon mi az oka annak, hogy – bár életében elnyerte kora több szellemi és politikai kiválóságának – a csillagász Kepler és a zsoldárfordító Béza mellett számos korabeli német tudós, Rudolf német-római császárnak, Moritz hesseni fejedelemnek, V. Frigyes pfalzi választófejedelemnek vagy Bethlen Gábornak - elismerését, tankönyveinkben alig találkozzunk nevével, s nemigen szokás nálunk róla utcákat, tereket, intézményeket elnevezni. Pedig a későhumanizmus szellemében Szenci maga is tudatosan törekedett arra, hogy az utókor számára nyomokat hagyjon maga után: 1617-ig naplót vezetett, s egész életében szorgalmasan gyűjtötte és őrizte a munkásságára vonatkozó tárgyi emlékeket. Arcképét még életében többen megrajzolták.

A későbbi mellőzés okát talán leginkább abban kereshetjük, hogy magyar földön a múlt megítélése sosem volt mentes az elfogultságokból eredő elhallgatásoktól – talán még ma sem egészen az –, s ennek lett egyik áldozata Szenci Molnár Albert is. A halálát követően fellángoló ellenreformációs törekvések a hazai reformátusságban a túlélés ösztönét erősítették, az elődök emlékének tudatos ápolására nemigen maradt energia. A 18. században a felekezeti arányok megfordulásával jelentkező katolikus hegemonia az éppen bontakozó hazai irodalomtörténet-írás szellemiségére is rányomta bélyegét, ami nem kedvezett Szenci megítélésének. A 19. századi tudományosság a racionalizmus és a liberalizmus szellemében igyekezett ugyan megszabadulni a felekezeti elfogultságoktól, de ezzel együtt a spiritualitás (a lelki tényezők) iránti érzékenységet is elveszítette, ami viszont Szenci alapvetően vallásos gyökerű életművének igazi megértéséhez elengedhetetlen lett volna. Ez eredményezte, hogy a századvégi tudományosság életútjának és működésének számos részletét feltárta ugyan, az életmű egészének minősítésére, művelődéstörténeti helyének kijelölésére azonban nem vállalkozott. Az áttörés csak a 20. század elején az egész magyar szellemi élet megújulásával következett be. Ady Endre, Áprily Lajos, de több más költőnk is ihlető forrásra lelt Szenci zsoldáraiban. Az író Németh László merte először kimondani: „Szenci Molnár Albert cselekedete egyike a legnagyobbaknak. Balassi és Csokonai közt nincs semmi a magyar lírában, ami felülmúlná... Új hangot, új lírai formát teremtett, éppúgy, mint Balassi.” Ettől kezdve Szencit nemigen lehetett megkerülni, még a marxista ideológia szorításában vergődő irodalomtörténet-írás sem tudta elhallgatni jelentőségét, sőt az 1970-es évektől sorra jelentek meg írásai, s ezzel együtt a róla szóló méltató értékelések is. Jellemző, hogy 1974-ben, Szenci születésének 400. évfordulóján a Kortárs című folyóirat csaknem egy egész számát szentelte a zsoldárköltő szellemiségének, melyben többek között olyan írók, költők szólaltak meg, mint Sütő András, Kányádi Sándor, Szilágyi Domokos vagy Szabó Magda. A szóban forgó folyóiratszámot lapozgatva, több mint harminc esztendő távlatából úgy tűnik, hogy a korabeli irodalmi élet kiválóságai tudatosan használták fel arra a Szenci-évfordulót, hogy az írástudók felelősségét felmutatva, a toll eszközeivel szegüljenek szembe koruk lélekölő ideológiájával.

Szellemi életünk mai végzetes megosztottsága sajnos Szenci Molnárral szemben sem kíméletes. Miközben az utóbbi időben örvendetesen gyarapszik a modern Szenci-szövegkiadások s a róla szóló értékelő monográfiák és tanulmányok száma, egyúttal újra tanúi lehetünk vele kapcsolatban tudatos elhallgatásoknak is. Beszédese példája ennek, hogy a közelmúlt egyik jelentős, iskolateremtő szándékkal fellépő háromkötetes irodalomtörténeti vállalkozása, *A magyar irodalom története* (Budapest, 2007) nem szentel önálló fejezetet Szenci Molnár Albert munkásságának, elbújtatva őt csöndesen a többi protestáns énekszerző sorában. Fáj kimondanunk, de igaz, hogy aki ma nemet mond Szenci Molnárra, az nemet mond arra a magyar nemzeti tudatra is, amely mélyen gyökerezik az ő munkássága által is ösztönzött anyanyelvi kultúrában. És aki nemet mond Szenci Molnárra, az nemet mond arra az öntudatos és toleráns polgári magatartásra is, amelynek egyik első hazai képviselőjét szintén őbenne tisztelhetjük.

Saját megtapasztalásunkból tudhatjuk, hogy Szenci Molnár Albert szellemi öröksége minden elhallgatás ellenére is évszázadokon keresztül hatott és ma is hat a magyar kultúrában. Elsősorban a templomos magyar reformátusság őrizte és őrzi ezt az örökséget. Nagyszerű személyiségét, tanulságos életútját szinte már életében elfelejtették, de magyar nyelvű zsoltárai a 17. század folyamán – dallamuk kezdeti idegensége ellenére is – lassan beopták magukat az akkor még többségi reformátusság szívébe. Zsoltárkönyve még a 18. században is többnyire az ő kiadói gyakorlata szerint a Szentírással egybekötve jelent meg, s a Biblia és a Zsoltár kettőse így válhatott a magyar kultúra történetében valóságos népkönyvvé. Bizodalmat a jövőre nézve is múltbeli megtapasztalásunkból méríthetünk, vallva, hogy amíg magyar nyelven megszólal a zsoltár, amíg lesznek közöttünk, akik nyelvünkön olvassák a Szentírást, s amíg magunkénak tudjuk Kálvin hitbeli felismeréseit, akit szintén ő szólaltatott meg először magyarul, addig Szenci Molnár Albert szellemisége meghatározó eleme marad kultúránknak. Mert Németh Lászlóval együtt valljuk, hogy „A kultúra nem tudás, nem művészi produkció, hanem életet szabályozó elv... ha ... van magyar csoport, mely százazrek alá tudott valami közös szellemi alapot teremteni, akkor a protestantizmus az, mindenhová elért ... bibliájával és zsoltáraival.” Ugyanakkor szellemi örökségének továbbadása mellett magyar reformátusként kötelességünk megragadni minden alkalmat arra, hogy szóljunk Szenci Molnár Albert személyéről is: szóljunk istenáldotta tehetségről, szóljunk a jeles teológusról, a kegyes emberről, aki naplójába sosem mulasztotta el följegyezni, hol és mikor vett úrvacsorát; a költőről, akinek énekeskönyveink jóvoltából – bármily hihetetlen –, Petőfit, Aranyt és József Attilát is meghaladóan, eddig a legnagyobb példányszámban jelentek meg magyarul a versei; és szóljunk a fiatalságát és élete delét nemzete szolgálatában idegen földön töltő hazafiról is, Bocskai István, majd Bethlen Gábor nemzetpolitikájának európai követéről.

Legyen áldott a gondolat, melynek tárgyasult eredményét Bíró Lajos Szenci-szobrában itt most magunk előtt láthatjuk; legyen áldott az alkotó, aki megálmodta és formába öntötte a zsoldáros prédikátor alakját; legyen áldott a csengeri református eklézsia, amely az európai és a hazai reformáció két meghatározó alakja, Kálvin János és Melius Juhász Péter után harmadikként most temploma kertjébe fogadja nagy európai vándorunk mellszobrát is; s végül és legfőképpen mindannyiunk lelkében, akik ma itt egybegyülekeztünk, legyen áldott az ünnepelt Szenci Molnár Albert emlékezete.

(Elhangzott a csengeri református templom kertjében, Bíró Lajos Szenci Molnár Albertről készült mellszobra felavatása alkalmából, 2008. augusztus 17-én.)

III.

III. KONFERENCIÁINK

Kovács Ábrahám
„TUDOMÁNY ÉS TEOLÓGIA” KONFERENCIA

A nyolcadik országos „Tudomány és Teológia” konferenciára a Magyar Tudomány Ünnepe alkalmából 2007. november 15-én került sor a Debreceni Református Kollégiumban. Ezen a nagy népszerűségnek örvendő kárpát-medencei konferencián, melyet a Debreceni Református Hittudomány Egyetem Hatvani István Teológiai Kutatóközpontja (HITEK) és a Debreceni Akadémiai Bizottság közösen rendezett, több mint kétszáz teológus és természettudós: tudós orvosok, matematikusok, fizikusok, kémikusok, biológusok, csillagászok és más területek képviselői vettek részt. A konferencia fő szervezője Gaál Botond egyetemi tanár volt, akinek több évtizedes munkája igen gyümölcsözőnek bizonyult e társadalmi misszió terén is, hiszen rangos, hazai és helyi értelmiségiek által igen nagy létszámban és komoly érdeklődéssel látogatott konferencia sorozatot sikerült létrehoznia.

A két évente megrendezésre kerülő „Tudomány és Teológia” sorozat 8. konferenciájának központi gondolata „Az ember mint lélek” volt. Az esemény neves előadói között köszönthették Dr. Kopp Mária egyetemi tanárt, a Semmelweis Egyetem professzorát, a Magatartástudományi Intézet Igazgatóját, Dr. Hámori József akadémikust, a Magyar Tudományos Akadémia alelnökét, aki immár másodszor volt előadója ennek a konferenciasorozatnak, Dr. Sipka Sándor egyetemi tanárt, a Debreceni Egyetem Regionális Immunológiai Laboratóriumának vezetőjét és Dr. Fekete Károly teológiai tanárt, a Debreceni Református Hittudományi Egyetem Gyakorlati Teológiai Tanszékének vezetőjét, a DAB főtitkárát.

Az elhangzott előadások és hozzászólások jól mutatták, hogy az egyházi és szekuláris közegben egyformán megvan az igény a teológia és a természettudomány kapcsolódási pontjainak mélyreható vizsgálatára. Jelentősége volt annak is, hogy a konferencia megrendezésére ismét a Debreceni Református Kollégiumban került sor, hiszen a Kollégium falai közt évszázadok óta foglalkoznak neves tudósok a keresztyén hit és tudomány kérdéskörével.

Kovács Ábrahám
KÁLVINIZMUS A PERIFÉRIÁKON

A Hatvani István Teológiai Kutatóközpont (HITEK) tágabb értelemben vett kutatási területéhez jól illeszkedett a 2008. április 23-24. között „Kálvinizmus a perifériákon” címmel megrendezett, a kálvinizmus hatástörténetét vizsgáló angol nyelvű nemzetközi konferencia. A konferenciát a Dogmatika Tanszék és az Egyháztörténeti Tanszék kutatóintézetei, valamint a Debreceni Egyetem Történeti Intézetének, valamint a Magyar és Összehasonlítótudományi Intézetének szakmai műhelyei rendezték Kovács Ábrahám, a HITEK tudományos főmunkatársa koordinálásával. A résztvevők a következő országokból érkeztek: Lengyelország, Litvánia, Románia, Németország, Anglia, Skócia, USA és természetesen jelen voltak a neves magyarországi kutatók is. A konferencia egyedülálló volt több tekintetben. Először is a kitűzött célt a teológia, történelem, irodalom, művelődéstörténet és irodalomtörténet oldaláról több korszakot érintve sikerült tárgyalni. Vizsgálták azt is, hogyan hatott a kálvinizmus a perifériákon levő társadalmakra. A perifériát egyrészt mint földrajzi, másrészt mint társadalmi jelenséget vizsgáló előadások a rendszeres teológia, a természettudomány és teológia hatástörténete, a kegyesség-, a misszió-, és a szellemtörténet területéről indultak ki. A neves előadók, mint James S. Brown, Iain R. Torrance, Andrew F. Walls, Péter Katalin, Joanna Mizgala, Barta János, Buzogány Dezső, Gaál Botond és Hörcsik Richárd ropant izgalmas kérdéseket vetettek fel saját szakterületükről kiindulva, amelyek termékenyítően hatottak az egymás kutatási területétől távolabbra eső szakemberek gondolkodására. A konferencia résztvevőinek visszajelzéseit ismerve, jó remény van arra, hogy az eredetileg Edinburgh, Princeton, Debrecen „nagy kálvinista hármas” kutatási együttműködéséből kiinduló kezdeményezés két év múlva Skóciában folytatódjon.

A HITEK könyvtára is szépen gyarapodott az elmúlt tanévben. Adományozóink között vannak magánszemélyek, egyházunk jeles és kevésbé ismert, de annál értékesebb tagjai, valamint nemzetközi szervezetek és külföldi személyek. A Langham Partnership International és a HEKS adományai, a DRHE szakképzési alapja, Lutz professzor ajándéka mind segítették könyvtárunkat az állomány gyarapításában. Ezzel hozzájárultak ahhoz, hogy a kutatóintézeti könyvtárunk Magyarországon egyedülálló arculatát megőrizze, továbbfejlessze. A könyvtár folyóirattári része is szépen gyarapodik. A HITEK minden új szerzeménye egy hónapon belül felkerül a Corvina adatbázisra. Ebben a törekvésben a kutatóintézet munkatársainak komoly segítsége volt Tárnok Dávid Barnabás hallgató-demonstrátor. A könyvállomány növelése, a HITEK honlap

portáljának fejlesztése, a kutatási feltételek elérhetővé és kényelmessé tétele, a konferenciák szervezése mind arra irányulnak, hogy a teológia és a tudományok kapcsolata még jobban elmélyüljön. Jó érzéssel mondhatjuk el, hogy kutatóintézetünk ismét egy sikerekben gazdag tanévet mondhatott magáénak.

IV.

IV. ESEMÉNYNAPTÁR

ESEMÉNYNAPTÁR

2007. szeptember 4-9.

Fazakas Sándor részt vett a III. Európai Ökumenikus Nagygyűlésen (Nagyszeben, Románia), ahol „*Krisztus világossága ragyog felettetek*” címmel tartott előadást.

2007. szeptember 12-20.

Hodossy-Takács Előd a Debreceni Egyházmegye küldöttségének tagjaként látogatást tett lengyelországi és litván református gyülekezetekben, megbeszéléseket folytatott a lehetséges együttműködésről és támogatásokról (lelkészto-vábbképzés, határozott időre szóló lelkeszi kiküldetések, stb.). A delegáció részt vett a Litván Református Egyház jubileumi zsinatán Birzaiban.

2007. szeptember 21 – 23.

Évkezdő csendesnapok Ramocsaházán, a közösségépítés jegyében.

2007. szeptember 23.

Évnyitó istentisztelet

2007. szeptember 25.

Kustár Zoltán megtartotta habilitációs előadásait az Evangélikus Hittudományi Egyetemen (Budapest). Az előadások címe: „Ein Gottesvolk – oder mehrere Völker Gottes? Ein Konzept aus der „Peripherie“ der biblischen Eschatologie (Jes 19,18–25)” és „Az Úr szenvedő szolgájáról szóló negyedik ének (Ézs 52,13–53,12) – az újabb kutatások fényében”.

2007. október 11-12.

A Tiszántúli Református Egyházkerület 2007. évi őszi közgyűlésén Baráth Béla Levente emlékbeszédet tartott az Országos Református Lelkészegyesület megalapításának 100. évfordulója alkalmából.

2007. október 28.

Fazakas Sándor: Igazság és kiengesztelődés. A múltfeltárás teológiai szempontjai címmel előadást tartott a Reformátusok a totalitárius rendszerekben, az MRE Doktorok Kollégiuma és az MTA Történettudományi Intézetének konferenciáján, Budapesten.

2007. november 7..

Thomas W. Currie, a Union Theological Seminary & Presbyterian School of Christian Education (USA) tanára, a Charlotte-i (Észak-Karolina állam) teo-

lógia dékánja tett látogatást az Egyetemen. Az amerikai teológiai oktatási és lelkeszképzési rendszerekről tartott előadásának fókuszába a távoktatási programok kerültek.

2007. november 8.

A hollandiai ede-i Keresztyén Főiskola delegációjának látogatása egyetemünkön.

2007. november 9.

A kolozsvári Református Szemle fennállása 100 éves évfordulója alkalmából rendezett megemlékezésen egyetemünk képviselőjében részt vett Bodó Sára, Fazakas Sándor, Fekete Károly és Marjovszky Tibor.

2007. november 15.

„Tudomány és teológia” konferencia.

2007. december 14.

Karácsonyi kibocsátó istentisztelet.

2008. január 16.

Hodossy-Takács Előd megtartotta habilitációs előadásait az Evangélikus Hittudományi Egyetemen (Budapest). Az előadások címe: Asherah and Her Company. Forbidden Cultic Practices in Ancient Israel; Rögös út a királyság felé – Izrael története a premonarchikus időszakban.

2008. január 22.

Molnár Jánost a Magyar Kultúra Napján Szeged Megyei Jogú Város Kölcsey Ferenc emlékéremmel tüntetette ki.

2008. február 3-5.

Csendesnapok, évfolyam-kiszállások a Biblia éve jegyében.

2008. február 7.

Nyílt nap.

2008. március 6.

LaMontagne Melinda doktori rigorózuma és nyilvános disputája.

2008. március 15–21.

A világ jövője – globális felelősségünk. 49. Európai Magyar Evangéliumi Ifjúsági Konferencia, Burbach/Holzhausen (Németország). Előadást tartott Fazakas Sándor: Felelősségünk a teremtett világért és Kustár Zoltán: Ámós könyvének üzenete címmel.

2008. március 17-18.

Alkalmassági vizsga.

2008. április 1.

Gaál Botond professzor akadémiai doktori disputája a Magyar Tudományos Akadémia székházában.

2008. április 3-6.

Kustár Zoltán és Baráth Béla évfolyamkirándulást vezetett a Felvidéken.

2008. április 4.

Habilitált doktorok avatása az Evangélikus Hittudományi Egyetemen: Kustár Zoltán és Hodossy-Takács Előd

2008. április 14.

Jótekonysági hangverseny a kárpátaljai hallgatók javára

2008. április 15.

A Biblia éve jegyében „Élet az ókori Palesztinában” címmel nyílt kiállítás a Nagykönyvtár Dísztermében.

2008. április 23–24.

Az Egyháztörténeti és a Dogmatikai Tanszék munkatársainak közös szervezésében valósult meg a „Calvinism on the Peripheries” című nemzetközi konferencia.

2008. április 30–május 4.

Holland–Magyar teológiai konferencia, Károlyi Egyetem, Prága.

2008. május 1–4.

Fazakas Sándor előadást tartott Barth im Ost-West-Konflikt címmel, a Karl Barth im europäischen Zeitgeschehen (1936-1950). Widerstand-Bewährung-Orientierung című konferencián, az emdeni Johannes a Lasco könyvtárban.

2008. május 1.

Áldozócsüdtörtők, kibocsátó istentisztelet a Nagytemplomban. Igehirdető: Hodossy-Takács Előd.

2008. május 8.

Pásztor János emlékkonferencia Budapesten a „Liturgiai irányzatok a magyar református egyházban” című könyv megjelenése alkalmából

2008. május 16.

Rimas Mikalauskas, a Litván Református Egyház püspöke, látogatta meg az Egyetemet.

2008. május 23.

Hodossy-Takács Előd előadást tartott a Doktorok Kollégiuma Hermeneutikai Konferenciáján, Pécelen, „Történet és bizonyágtétel az Ószövetségben” címmel.

2008. június 7.

Hodossy-Takács Előd az ünnepi könyvhéten (Budapest, Vörösmarty tér) dedikálta új könyvét (Móáb. Egy vaskori nép Izrael szomszédjában).

2008. június 11.

A DRHE szakoktatói tartottak konzultációt a segédlelkészi gyakorlati év tapasztalatairól és a gyülekezeti gyakorlatok rendszeréről.

2008. június 13.

Végső búcsú Adorján Istvántól.

2008. június 23-27.

Lelkészi és vallásstanári záróvizsgák.

2008. június 28-29.

Német és magyar teológusok konferenciája egyetemünkön.

2008. június 28.

Diplomaosztó istentisztelet. Dr. Fodorné Dr. Nagy Sarolta habilitált doktorrá, Hodossi Sándor teológiai doktorrá avatása.

2008. július 3-6.

Coetus Theologorum. Kárpát-medencei Református Teológiai Tanárok Konferenciája egyetemünkön.

2008. augusztus 1-30.

Fazakas Sándor kutatói munkát végzett Németországban, az emdeni Johannes a Lasco Bibliothek kutatási programjának keretében.

2008. augusztus 15-23.

Kustár Zoltán tanulmányútja Halléban.

V. KUTATÁSI EREDMÉNYEINK

DR. BARÁTH BÉLA LEVENTE

Publikációk

- » *Az 1881. évi debreceni alkotmányozó zsinat.* = Orando et laborando. A DRHE 2006/07. évi értesítője a 469. tanévről, Debrecen, 2007. 221-228. p.
- » *Ravasz Lászlóra és Bibó Istvánra emlékezve munkásságuk egy újabb, rendhagyó feldolgozása kapcsán.* = Orando et laborando. A DRHE 2006/07. évi értesítője a 469. tanévről, Debrecen, 2007. 319-323. p.
- » *A nyírbátori reformáció.* = A 2007. októberében Nyírbátorban rendezett konferencián tartott előadás szövegét ld. „A templomépítő bátoriak” Szerk. Báthori Gábor, Nyírbátor, 2007. 30-50. p.
- » *Emlékbeszéd az Országos Református Lelkészegyesület megalapításának 100. évfordulóján.* = A Tiszántúli Református Egyházkerület 2007. őszi közgyűlésén tartott előadás szerkesztett változatát ld. Református Tiszántúl, 5-6. sz. 27-28. p.
- » *A kezektől a reformációig. Vezérfonal az egyháztörténet tanulmányozásához I.* Sárospatak 2007. 146 p. Szerk.: Dienes Dénes, Misák Marianna, Lektorálta: --, Török István. A kötet több szövegének szerzője: --.
- » *Ferencz Árpád (szerk.): Világok vándorai. Úti beszámoló Karl Barth 1936-os és 1948-as magyarországi látogatásáról; Karl Barth és Vassady Béla levelezése. Debreceni Református Hittudományi Egyetem Karl Barth Kutatóintézet Kiadványai 1.* Debrecen, 2007. = Orando et laborando. A DRHE 2006/07. évi értesítője a 469. tanévről, Debrecen, 2007. 291-293. p. és = Igazság és Élet 2008. 1. sz. 138-140. p. (recenzió)
- » *A reformáció első generációjának további meghatározó személyiségei.* = A reformáció. Vezérfonal az egyháztörténet tanulmányozásához II. Sárospatak, 2008. Szerk.: Dienes Dénes Lektorálta: Hörcsik Richárd, Török István. 107-120.

Az általa szerkesztett „D. Dr. Harsányi Alapítvány kiadványai” című tudományos kiadványsorozatban az elmúlt tanévben a következő kötetetek jelentek meg

- » Pásztor János: *Liturgiai irányzatok a magyar református egyházban.* A kötetet szerk. és lektorálta: – –, Fekete Csaba, ifj. Fekete Károly A D. Dr. Harsányi András Alapítvány kiadványai 12. Debrecen, 2008. 220 p. (2008)
- » Csernák Béla: *Adatok a Királyhágómelléki (Nagyvárad) Református Egyházkerület történetéhez.* A D. Dr. Harsányi András Alapítvány kiadványai 11. Szerk. – –, Debrecen, 2007. 140 p. (2007)

- » Olvasószerkesztője volt a Nagytemplomi Gyülekezeti Életnek és egyik szerkesztője a Mediárium című folyóiratnak.

Pályázat:

- » 2007/08 tanévben a Habsburg-kori Kutatások Közalapítvány,
- » 2008 májusában a bécsi Collegium Hungaricum ösztöndíjasa volt.

DR. BODÓ SÁRA

A Református Tiszántúl szerkesztőbizottsági tagja

A Theologiai Szemle szerkesztőbizottsági tagja

- » *A keresztelestől a konfirmációig.* Collegium Doctorum. Magyar református teológia. III/1. 2007. augusztus, 120-126.
- » *Az elengedés böjtje.* Reformátusok Lapja, 2007. november 4.
- » *A családi egyensúly, mint a személyiség megtartó ereje.* Református Tiszántúl 2007/4. 3-6.
- » *Hitoktatás értékvalóságban? – Egy életre bátorító katechézis esélyei.* In: Isteni megszólítás... emberi válasz. Jubileumi tanulmánykötet Eszenyeiné dr. Széles Mária professzor asszony tiszteletére. Szerkesztette: dr. Geréb Zsolt. Oradea. 2007.

DR. FAZAKAS SÁNDOR

Könyvek

- » *Ist die Theologie Karl Barths noch aktuell? Időszerű-e még Karl Barth teológiája?* Hrsg./Szerk. Fazakas Sándor – Ferencz Árpád, a DRHE Karl Barth Kutatóintézet Kiadványai 2. Debrecen 2008.
- » *Vezetés és menedzsment az egyházban és a diakóniában.* Kálvin Kiadó Budapest 2008. (Szerk.).

Könyvfejezetek

- » *Links- und Rechtstbarthianer in der reformierten Kirche Ungarns.* In: Martin Leiner/Michael Trowitzsch [Hg.]: Karl Barths Theologie als europäisches Ereignis. Göttingen, Vandenhoeck & Ruprecht 2008. 228-235.
- » *Vezetés a Magyarországi Református Egyházban és teológiában.* In: Fazakas Sándor (szerk.): Vezetés és menedzsment az egyházban és a diakóniában. Kálvin Kiadó Budapest 2008. 94-98.

Lektorált tanulmányok

- » *Teológia, mint az egyház tudománya a Református Szemle 100 évének tükrében.* In: Református Szemle 6/2007. 1312-1319.

- » *Igazság és kiengesztelődés.* In: Theologiai Szemle 1/2008. 11-15.
- » *Demokrácia vagy zsinat-presbiteri rendszer?* In: Confessio 3/2007. 29-40.
- » *Chiesa e Stato nel contesto di una società postsocialista in trasformazione.* In: Filosofia e Teologia. Rivista quadrimestrale. Edizione Scientifiche Italiane 2/2007. 283-296.
- » *„Közvetítő egyház” a közéletben.* In: Orando et laborando. A DRHE 2006/2007. évi értesítője a 469. tanévről. Szerk. Kustár Zoltán. Debrecen, 2007. 47-55. = Református Tiszántúl, 4/2007. 21-24.
- » *Az 1956-ra való emlékezés jelentősége a református egyház és teológia számára.* Collegium Doctorum, 2007. augusztus. III.évf, 1.sz. 36-42.

Kiseb, tudományos igényű publikációk

- » *Európai felsőoktatás és hittudományi képzés.* Rectori évzáró beszéd, Debrecen 2008. június 28. In: Református Tiszántúl 3-4/2008. 16-21.
- » *Begrüßungsworte zur Eröffnung des Karl Barth-Forschungsinstitutes an der Reformierten Theologischen Universität Debrecen.* In: Fazakas Sándor-Ferencz Árpád (Hrsg./Szerk.): Ist die Theologie Karl Barths noch aktuell? Időszerű-e még Karl Barth teológiája? a DRHE Karl Barth Kutatóintézet Kiadványai 2. Debrecen 2008. 5-7.
- » *Köszöntés a Debreceni Református Hittudományi Egyetem Karl Barth Kutatóintézet megnyitóján.* In: Fazakas Sándor-Ferencz Árpád (Hrsg./Szerk.): Ist die Theologie Karl Barths noch aktuell? Időszerű-e még Karl Barth teológiája? a DRHE Karl Barth Kutatóintézet Kiadványai 2. Debrecen 2008. 55-57.
- » *Az egészségügyről teológus szemmel.* In: Igazság és élet 2/2008.117-121.= Református Tiszántúl 2/2008. 3-5.
- » *Fordítsd felém az arcodat! Mobbing – pletyka – pszichoterror.* In: Református Tiszántúl 2-3/2007. 4-7.

Egyéb

- » *In memoriam Fekete Károly.* In: Reformátusok Lapja LII. évf.19.sz. 2008. május 11. 4.
- » *A lelkipásztorok legyenek „a tanulásban és a tanításban szorgalmatosak!”* In: Reformátusok Lapja LII. évf. 16.sz. 2008. április 20. 1-3.
- » *Te milyen alapra építesz? Igetanulmány konfirmációra.* In: Igazság és élet 2/2008.89-95.
- » *A látható egység, mint kegyelmi ajándék.* Ökumenikus Charta sorozat. in: Reformátusok Lapja LII.évf.12.sz. 2008. március 23. 8.
- » *A hiteles ökumené alapja: a bűnbánat és a kiengesztelődés.* Ökumenikus Charta sorozat. in: Reformátusok Lapja LII.évf.11.sz. 2008. március 16. 8.
- » *A múlthoz való hűség és a gyógyító emlékezés.* Ökumenikus Charta sorozat. in: Reformátusok Lapja LII.évf.10.sz. 2008. március 9. 5.
- » *Temetési igetanulmányok,* In: Igazság és élet 1/2008.118-124.

Szerkesztői, kiadói munka

- » *Igazság és élet*. Folyóirat a lelkipásztori és nevelői munka számára. ISSN 1788-8174 (Szerkesztés és kiadás) Megjelent: 1/2007-3/2008 Debrecen
- » *Debreceni Református Hittudományi Egyetem Karl Barth Kutatóintézetének kiadványai*. (Szerkesztés és kiadás).

Megjelent:

1. Ferencz Árpád (szerk): *Világok vándorai*, Debrecen 2007.
 2. *Ist die Theologie Karl Barths noch aktuell? Időszerű-e még Karl Barth teológiája?* Hrsg./Szerk. Fazakas Sándor – Ferencz Árpád, a DRHE Karl Barth Kutatóintézet Kiadványai 2. Debrecen 2008.
- » *THÉMA* (Theológiai Élet Ma). Protestáns Tanulmányi Kör folyóirata (szerkesztőbizottsági tag). Megjelent:
 - » *Református Szemle*. Az Erdélyi Református Egyházkerület, a Királyhágómelléki Református Egyházkerület és az Evangélikus-Lutheránus Egyház hivatalos lapja. (szerkesztőbizottsági tag, 2008-)

DR. FERENCZ ÁRPÁD

Könyvek, könyvfejezetek

- » *Ist die Theologie Karl Barths noch aktuell? Kritische Würdigung und Reflexionen aus einer osteuropäischen Sicht* IN *Ist die Theologie Karl Barths noch aktuell? Időszerű-e még Karl Barth teológiája?* /Fazakas Sándor-Ferencz Árpád szerk./, Debrecen, 2008, 41-55.old.
- » *Die Rezeption der Theologie Karl Barths in der Reformierten Kirche Rumäniens nach 1945* IN *Karl Barths Theologie als europäisches Ereignis* /Martin Leiner-Michael Trowitzsch szerk./ Göttingen, 2008, 188-200.old

Tanulmányok

- » *A Titok felé nyújtózva...* Megjegyzések K. H. Miskotte teológiájának margójára. IN Orando et laborando, A DRHE 2005/2006 évi értesítője, Debrecen, 2007
- » *Grenzverschiebungen wirklich und virtuell* IN *Beiträge zur ostdeutschen Kirchengeschichte*, Münster, 2007, 256-264.old.

Igehirdetés, meditáció

- » *A siker*, IN *Reformátusok Lapja*, LII. Évf (2008), 19 szám, 12.old.
- » *Maradjatok meg! Igehirdetési segítség a Szentháromság Vasárnapja utáni 21. Vasárnapra a Ján. 15,9-15 (13-17) alapján*. IN *Igazság és Élet*, 2007/2. 31-41.old.
- » *Isten az ISTEN, Igehirdetési segítség a Szentháromság Vasárnapja utáni 19. Vasárnapra a 2 Móz. 34,4-10 alapján* IN *Igazság és Élet*, 2008/3. 77-85.old.

Egyéb írások

- » *A református teológia közéleti jelentősége*, IN Református Egyház, LX évf. (2008), 4. szám, 71-73.old.
- » *Recenzió Fazakas Sándor: Emlékezés és megbékélés című könyvéhez*. IN Theologiai Szemle 1/2008. 56-57.

Szerkesztői munka

- » Karl Barth Kutatóintézet Kiadványai 2. *Ist die Theologie Karl Barths noch aktuell? Időszerű-e még Karl Barth teológiája?* Debrecen, 2008

DR. FEKETE KÁROLYKönyv

- » *Tudománnyal és a hit pajzsával – Válogatott Makkai-tanulmányok*
Az Erdélyi Református Egyházkerület kiadása. Kolozsvár 2008.
- » *Példázatos szavak - életes példák*. Kálvin Kiadó. Budapest, 2008.

Tanulmányok

- » *Makkai Sándor pedagógiai és valláspedagógiai munkássága*
In: Isteni megszólítás... emberi válasz. Jubileumi tanulmánykötet Eszenyeiné dr. Széles Mária professzor asszony tiszteletére. Szerkesztette: dr. Geréb Zsolt. Oradea. 2007. 196-208.
- » *Kálvini reformáció és diakónia* (III. rész). Református Szeretetszolgálat 2007/3. 5.
- » *Ünnepi fordulat az irgalmasság jegyében*. Igazság és Élet 2007/2. 18-25.
- » *A keresztség problematikája gyakorlati teológiai szemszögből*. Collegium Doctorum 2007/1. 110-120.
- » *A 100 éves Református Szemle liturgikai, himnológiai és homiletikai írásainak főbb vonásai*. Református Szemle 2007/6. 1295-1306.
- » *Irodalom és közélet Makkai Sándor munkásságában*. Mediárium. 2007/3-4. 327-335.
- » *Egy egyházzá hívtunk el*. Többekkel közösen: Békési-Bóna-Fazakas-Karasszon-Fekete-Gonda-Kádár-Németh-Szűcs-Tarr: Református Egyház 2007/11-12. 286-293.
- » *Krisztus uralkodása és visszajövetele* (HK 50-52. magyarázata) Református Egyház 2008/3. 34-39.
- » Bódiss-Fekete-Görözdi-Kelemen-Szűcs: *Az eddig elkészült és a Generális Konvent Liturgiai bizottsága által megtárgyalt teológiai alapelvek*. Confessio 2008/2. 27-40.
- » *Református istentiszteletünk hiányai és azok pótlása*. Confessio 2008/2. 74-82.
- » *Medgyesi Pál Lelki A-Be-Ce (1645) című művének katechetikai jelentősége*
In: Medgyesi Pál Redivivus. Tanulmányok a 17. századi puritanizmusról. Szerkesztette: Fazekas Gergely Tamás-Győri L. János. Debrecen 2008. 75-84

Szerkesztői munka

- » *Református Tiszántúl* 2005. évfolyam
- » *Nagytemplomi Gyülekezeti Élet* 2005. évfolyam
- » *Igazság és Élet* szerkesztőbizottsági tag
- » *A Reformátusok Lapja* főmunkatársa
- » *A Collegium Doctorum* szerkesztőbizottsági tagja
- » *A Theológiai Szemle* szerkesztőbizottsági tagja
- » BERKESI Sándor: *A zengő Ige szolgálatában*. Református Tiszántúl Kiadványai 2. kötet.

- » DR. NAGY Mihály-DR. KIRSCH Éva: *A Kaba-kő titka*. Református Tiszántúl Kiadványai 3. kötet.
- » PÁSZTOR János: *Liturgiai irányzatok a magyar református egyházban*. A D.Dr. Harsányi András Alapítvány kiadványai 12. A DRHE Liturgiai Kutatóintézetének Kiadványai 2. Debrecen 2008.

Egyéb publikációk

- » *Orgonaépítő Angsterek*. Fénysugár. A Mezőcsáti Ref. Egyházközség kiadványa 2007. június 24. 4-5.
- » *Laudáció a Debreceni Nyári Egyetem Magyar Örökség-díjának átadásán Magyarul*. A Debreceni Nyári Egyetem évente megjelenő lapja/2007. 1-2.
- » *Kádár Ferenc laudációja*. Református Tiszántúl 2007/4. 24.
- » *Kis Médea laudációja*. Református Tiszántúl 2007/4. 25.
- » *Igehirdetés karácsony I. napján délelőttre*. Mt,18. 22-23; Mt 28,20b. In: Ünnepi igehirdetések a DRK legátusai számára 2007/2008. tanév. Szerkesztette: GAÁL Sándor. Debrecen 2007.
- » *D. Dr. Kozma Zsolt aranygyűrűs teológiai doktor laudációja*. Collegium Doctorum 2007/1. 127-128.
- » *A reformáció hónapjában – a forradalom évfordulója előtt*. Reformátusok Lapja 2007/42. október 21. 1.
- » *A Biblia a református istentiszteleten*. Képes Kálvin Kalendárium a 2008. évre. A MRE Évkönyve. Kálvin Kiadó. Budapest. 2007. 63-67.
- » *Verestemplom*. 2007. decemberi szám 12-13.
- » *Egy új világkép született...* Stáció – Vallási Magazin 2007. december-2008. január 6. sz. 8-9.
- » *A szeretetközpontú világkép megjelenése*. Református Tiszántúl 2007/5-6. 1.
- » *Üde komolysággal*. Előszó dr. Bölcskei Gusztáv püspök prédikációihoz. In: Bölcskei Gusztáv: Tudom, kinek hittem. Igehirdetések. Debrecen 2007. 9-11.
- » *Keresztelés böjt idején – Mk 10,13kk*. Igazság és Élet 2008/1. 110-112.
- » *Keresztelés húsvétkor – Mt 28,19-20*. Igazság és Élet 2008/1. 113-114.
- » *Gondolatok a kazuális igehirdetésről*. Igazság és Élet 2008/1. 136-137.
- » *A Biblia évébe léptünk*. Reformátusok Lapja 2008/1. január 6. 1.

- » *Harangnyelv.* A Debrecen-Mester utcai Ref. Egyházközség lapja. 2008/1. 8-9.
- » *Zsugorodás és nagyság tisztázódása.* Reformátusok Lapja 2008/8. február 24.
- » *A zsoldáros kegyességről.* Verestemplom. 2008. március. 6-7.
- » *In memoriam Lukas Vischer.* Reformátusok Lapja 2008/április 6. 8.
- » *Bátorító mennybemenetel.* Reformátusok Lapja 2008/17. április 27. 1. és 3.
- » *Orgonaszentelés Vértesen.* Reformátusok Lapja 2008/17. április 27. 5.
- » *Restaurált orgona Vértesen.* Református Tiszántúl 2008/2. 16-18
- » *A Psalmus Hungaricus vigasztaló üzenete* - Czövek Lajos (1918-2008) emlékezete. Zempléni Múza 2008/1. tavasz 65-68. Igazság és Élet 2008/3. 126-129.
- » *Kicsoda Isten? – „Micsoda az ember?”* (Zsolt 8.) Confessio 2008/2. 3-5.
- » *Beszámoló a Generális Konvent Liturgiai Bizottságának eddigi üléseiről* Confessio 2008/2. 23-27.

DR. GAÁL BOTOND

Tudományos tanulmányok

- » *New Perspectives in the Lutheran-Reformed Dialogue.* In: Studies in Christian History and Thought: Ecumenical and Eclectic. Essays in Honour of Alan P. F. Sell. Paternoster, Nottingham, UK. 2007. 233- 245. (Lásd: 94. tétel)
- » *Truth and Reality in Exploring the Possibilities of Christian Thought.* Omega. Indian Journal of Science and Religion. Aluva, Kerala, India. Vol. 6., No. 1, June 2007. 101-112.
- » *A „kánaáni nyelv” és a református teológiai nyelvújítás.* In: Debreceni Szemle, XV. évf. 4. szám. 2007/4. 453-465.; Isteni megszólítás ... emberi válasz. Jubileumi tanulmánykötet Eszenyeiné Széles Mária professzor tiszteletére. Partium Kiadó, Nagyvárad, 2007. 139-149.; Református Egyház, LX. Évf. 5. sz., 2008. május, 84-89.
- » *Kálvini vonások a magyarok lelki arcán I. rész: Kálvin és Debrecen.* In: Orando et laborando. A DRHE 2006/2007. évi értesítője. 469. tanév. Szerk.: Kustár Zoltán. Debrecen, 2007. 133-142.
- » *Iain Torrance: Polányi Mihály és a „Szentírás-értelmezés”.* In: Orando et laborando. A DRHE 2006/2007. évi értesítője. 469. tanév. Szerk.: Kustár Zoltán. Debrecen, 2007. 143-147. (Fordítás angolról magyarra.)
- » *The World is Open.* In: A tudományos gondolkodás nyitottsága – Openness of the Scientific Thinking. Szerkesztette/Editors: Gaál Botond és Végh László. DRHE – Hatvani István Teológiai Kutatóközpont, Debrecen, 2007. 46-60.
- » *J. Wentzel Van Huyssteen: Egyedül a világban? – Az emberi egyediség a tudományban és a teológiában.* The Gifford lectures, 2004. Eerdmans, Grand Rapids, MI, USA., 2006. Pp. XVIII+347. (Könyvismertetés!) In: *A tudományos gondolkodás nyitottsága – Openness of the Scientific Thinking.* Szerkesztette/Editors: Gaál Botond és Végh László. DRHE – Hatvani István

- Teológiai Kutatóközpont, Debrecen, 2007. 227-231.
- » J. Wentzel Van Huyssteen: Alone int he World? – Human Uniqueness in Science and Theology. The Gifford lectures, 2004. Eerdmans, Grand Rapids, MI, USA., 2006. Pp. XVIII+347. (Book review)In: *A tudományos gondolkodás nyitottsága – Openness of the Scientific Thinking*. Szerkesztette/Editors: Gaál Botond és Végh László. DRHE – Hatvani István Teológiai Kutatóközpont, Debrecen, 2007. 232-236.
 - » *Kálvini vonások a magyarok lelki arcán*. Református Egyház, LX. Évf. 6. sz., 2008. június, 109-120. (teljes változat)

Nem tudományos tanulmányok, cikkek

- » *Beszámoló a DRHE Doktori Iskolájának működéséről*. In: Orando et labo-rando. A DRHE 2006/2007. évi értesítője. 469. tanév. Szerk.: Kustár Zoltán. Debrecen, 2007. 29-31.
- » *Opening address and greetings – Karl Barth Research Institute*. In: Ist die Theologie Karl Barths noch aktuell? Időszerű-e még Karl Barth teológiája? DRHE Barth Kutatóintézet kiadványa 2. Debrecen, 2008. 9-11.
- » *Köszöntő beszéd a Karl Barth Kutatóintézet megnyitásán*. In: Ist die Theologie Karl Barths noch aktuell? Időszerű-e még Karl Barth teológiája? DRHE Barth Kutatóintézet kiadványa 2. Debrecen, 2008. 59-61. (A 134. angol szöveg magyar megfelelője.)
- » *Munkácsy' Christ*. Magyar Egyház Magyar Church. Az Amerikai Magyar Református Egyház Hivatalos Lapja. Vol. 86. No. 3. 4. 2007. július-decem-ber. 4-7.
- » *Munkácsy Krisztusa*. Magyar Egyház Magyar Church. Az Amerikai Magyar Református Egyház Hivatalos Lapja. Vol. 86. No. 3. 4. 2007. július-decem-ber. 16-19.
- » *Thomas F. Torrance (1913-2007) emlékezete*. Ref. Lap. 2008. január 6. LII. évf. 1. sz. 8.
- » *Letter of Welcome to the Dietrich Bonhoeffer Research Center for Public Theology from Debrecen, Hungary*. www.uni-bamberg.de/ev-syst/
- » *Hitből hitbe*. Igehirdetés Jer 32,6-10; 15 alapján. Nagytemplomi Gyülekezeti Élet. XIX. évf. 2008/3. szám. 2-7.

DR. GAÁL SÁNDOR

Publikációk

- » *Egy gyülekezet diakóniája – a diakónia egy gyülekezete*. Református Szeretetszolgálat - diakóniai folyóirat 2007.4. 24-25.
- » *Személyes elhívással Isten küldetésében* – igehirdetés Igazság és Élet 2008.1. 12-15.
- » *A misszió különleges útjai* – igehirdetés Igazság és élet 2008.2.12-15.

- » *A könyörülő Isten ajándéka* – igehirdetés. Igazság és Élet 2008.3.91-93.
- » *Régi gazdagság a legújabb korban* – igehirdetés. Igazság és Élet 2008.3. 94-96.
- » *Az irgalmas egyház* – igehirdetés. Orando et laborando. Debrecen 2007. 11-15.
- » *Igehirdetés Húsvét 2. nap délelőttre*. Ünnepi igehirdetések a Debreceni Református Kollégium legátusai számára 2007/2008 Debrecen. 2007.79-83.
- » *Igehirdetés Pünkösd 1. nap délelőttre*. Ünnepi igehirdetések a Debreceni Református Kollégium legátusai számára 2007/2008 Debrecen. 2007. 94-99.

Szerkesztés

- » *Ünnepi Igihirdetések a Debreceni Református Kollégium Legátusai számára 2007/2008*. Debrecen 2007.

GAÁL IZABELLA

- » *A nők szerepe a reformáció terjesztésében Magyarországon, különös tekintettel Debrecen városára*. Egyháztörténeti Szemle VII. évf. 1. szám, 2006. 189-198.
- » *Diskursanalyse der Subjektbildung im Roman "Radetzky Marsch"* Gröller, Harald D./ Horváth, Andrea/ Loosen, Gert (Hg.): *Neue Reflexionen zur kulturwissenschaftlichen Literaturwissenschaft*. (Arbeiten zur deutschen Philologie, Band XXVIII, hg. von Tamás Lichtmann). Debrecen: Kossuth Egyetemi Kiadó, 2007.

DR. MARJOVSZKY TIBOR

- » *Doktrína és élmény, egy zsidó kátérészlet a 14 századból* in: Sárospataki Füzetek 2008. 115-126.
- » *A 100 éves Református Szemle öszövétségi anyaga*, Református Szemle, 2008.

GONDA LÁSZLÓ

Publikációk

- » *Diakónia és/vagy misszió?* in: Református Szeretetszolgálat, II/1 (2007), 9-10. o.
- » *Egység és evangélizáció. Új hangsúlyok az Egyházak Világtanácsa missziói munkájában* in: Református Tiszántúl XV/2-3 (2007), 8-9.o.
- » *Missziói arcképcsarnok I. John R. Mott (1865-1955)* in: Református Tiszántúl XV/4. (2007.) 6-7.o.
- » *Missziói arcképcsarnok II. Egy küldetéses politikus: William Wilberforce (1759-1833)* in: Református Tiszántúl XVI/ 1. (2008.), 7-8.o.
- » *„Visitation in der evangelisch-reformierten Kirchengemeinde Bega* (- Monika Polkowska), in: Claudia Ostarek et al. (szerk.): *Wie missionarisch ist unser kirchliches Handeln*, Lippische Landeskirche, Detmold, 2007., 15-18. o.

- » *Erasmus Program egyetemünkön. Az első két év eredményei* in: Kustár Zoltán (szerk.): *Orando et laborando. A Debreceni Református Hittudományi Egyetem 2006/2007. évi értesítője*, Debrecen, 2007., 33-34.o.
- » *A növekedést Isten adja* in: *Református Tiszántúl XVI/ 1. (2008.)*, 1.o.

Szerkesztés:

- » *Orando et laborando. A Debreceni Református Hittudományi Egyetem 2006/2007. évi értesítője*, DRHE, Debrecen, 2007. (szerkesztőbizottsági tag).

DR. HODOSSY-TAKÁCS ELŐD

Könyv

- » *Móáb. Egy vaskori nép Izrael szomszédjában. Új Mandátum, Kréné 9.* Budapest, 2008.

Tanulmányok

- » *Halld meg Izráel... Igazság és Élet.* 2008/2, 53-58.
- » *Történet és bizonyágtétel az Ószövetségben.* Collegium Doctorum IV/1, 2008:167-172.

Meditáció

- » *Böjti meditáció a 25. zsoltár alapján.* Nagytemplomi gyülekezeti élet. XIX. évf. 2008. 1. szám 23.

Egyéb cikk

- » *Élet az ókori Palesztinában* (kiállításmegnyitás). *Református Tiszántúl.* XVI. évf. 2. szám, 2008:12.

HORSÁI EDE

Mustármag (igehirdetés) *Református Tiszántúl* 2008/1. 2.

DR. HÖRCSIK RICHÁRD

Könyv

- » *„Bodrog partján vagy egy város...” Tanulmányok Sárospatak történetéből.* Napkút Kiadó, Budapest. 2007. 225 p.

Tanulmányok

- » *Churches, Christian values and the European Union.* = *Church and Culture*, (szerk. Koffeman, Leo J.-Hodossy-Takacs Előd) Debrecen, 2007. 47-55. p

- » *Mezőgazdaság és vidékfejlesztés az Európai Unióban.* Párbeszéd európai fejlődésünkért. Szerk.: Györkös Marianna. Országgyűlés Hivatala, Budapest. 2007. 89-90. o.
- » *Hazatért sárospataki könyvek – Szempontok a kulturális kooperáció európai kiterjesztéséhez.* Zempléni Múzsza, VII. évf. 1. szám 2007. tavasz, 87-89. o.
- » *Churches, Christian values and the European Union.* Church and Culture, Edited by Leo J. Koffeman and Előd Hodossy-Takacs. Debrecen, 2007. 47-55. o.
- » *Pataki bölcső. Árpád-házi Szent Erzsébet és Sárospatak.* = Napút, 2007. augusztus, 9. évf. 6. szám, 14-22. p.
- » *800 éve született Árpád-házi Szent Erzsébet* = Orando et Laborando. A Debreceni Református Hittudományi Egyetem 2006/2007. évi értesítője, 469. tanév. (szerk. Kustár Z.) Debrecen, 2007. 207-219. p.
- » *Árpád-házi Szent Erzsébet és Sárospatak kapcsolata.* = Debreceni Szemle, XVI. évf. 2. szám, 2008. április, 255-262. p.
- » *Znaczenie reformatszkój duhovnoszti i kniznoszti b isztorii kulturnij Bengrii.* = Sárospatakszkaja Kollekcija i isztoria ee vozvrasenija b bengrovo. Moszkva, 2008. 27-31. p.

Egyéb publikációk

- » *A tehetség gondozás bölcsője: Sárospatak.* Zempléni Hírlap, I. évf. 9. sz. 2007. szeptember 16., 5. o
- » *A 150 éves sárospataki tanítóképző és a város kapcsolata.* In: 150 éves az önálló sárospataki tanítóképzés. (Sárospataki Pedagógiai Füzetek 25.), Sárospatak, 2007. 19-21. o.
- » *Egység a sokszínűségben – Szent Erzsébet.* Zemplén Hírlap, II. évf. 4. sz., 2008. február 24., 5. o.
- » *40 éves A Művelődés Háza Kamarakórusa.* Zemplén Hírlap, II. évf. 13. sz., 2008. július 20., 4. o.
- » *Köszöntő a Magyar Nyelv Múzeuma avatóünnepségén.* In: Széphalom. A Kazinczy Ferenc Társaság évkönyve. 18. kötet, (Szerk. Kováts Dániel), 2008. 8. o.
- » *Az Euro-Mediterrán Parlamenti Közgyűlés feladata, a vallások közötti párbeszéd mélyítése.* Reformátusok Lapja, 52. évf. 2008. augusztus 3., 3.o. valamint Zemplén Hírlap, II. évf. 14. sz., 2008. július 31. 4. o.
- » *Patakiak búcsúja Bertalan Imrétől.* Reformátusok Lapja, 52. évf. 2008. szeptember 14., 8. o.
- » *A reformáció és a Biblia.* (cikk sorozat), Reformátusok Lapja, 52. évf. 40. szám, 2008. október 5.,
- » 41. szám, október 12.,
- » 42. szám, október 19.,

- » 43. szám, október 26.,
- » 44. szám, november 2.,
- » 45. szám, november 9.,
- » 1968: Párizs – Prága – Sárospatak. Zemplén Hírlap, II évf., 16. szám, 2008. augusztus 31., 8-10. o.
- » Október 6 - a Kárpát-medencei népek közös gyásznapja. Zemplén Hírlap, II. évf. 19. sz., 2008. október 12., 3. o.
- » Sárospatak és az 1708-as „Kuruc” Országgyűlés. Zemplén Hírlap, II évf. 20. szám, 2008. október 26. 4., 7. o.
- » Emlékezés és tisztelgés Rákóczi földjén. Zempléni Múzsza, VIII. évf. 2. szám, 2008. nyár.

DR. KOVÁCS ÁBRAHÁM

Könyv

- » Kovács, Ábrahám, *The History of the (Free) Church of Scotland's Mission to the Jews in Budapest and its impact on the Revival of the Reformed Church of Hungary* in Intercultural History series (Bern-Wien-Oxford: Peter Lang, 2006) 460 pp.

Tudományos tanulmányok

- » *A skót presbiterianizmus hatása Budapest: a Skót Misszió rövid története* in Reformátusok Budapesten I. szerk. Kósa László (Budapest: Argumentum Kiadó, 2006), pp. 895-917.
- » *A magyarországi vasárnapi iskolai mozgalom kialakulása és szervezeti megerősödése* in Reformátusok Budapesten I. szerk. Kósa László (Budapest: Argumentum Kiadó, 2006), pp. 997-1014.
- » *A (Biberauer) Bodoky család története* in Reformátusok Budapesten I. szerk. Kósa László (Budapest: Argumentum Kiadó, 2006), pp. 687-709.
- » *Darwin első kapcsolata Debrecennel* in Debreceni Szemle, 2007. 15. évf. 3. szám
- » *Protestant Churches* in Encyclopaedia of Religion and Mission (Barrington: Berkshire-Routledge Publishing Group, 2007)
- » *Counter Reformation* in Encyclopaedia of Religion and Mission (Barrington: Berkshire-Routledge Publishing Group, 2007)
- » *Bethesda: az első magyarországi protestáns kórház* in Református Szeretetszolgálat, 2007. 2. évf. 1. sz. pp. 5-6.
- » Márkus Jenő, *A liberális szellem a református egyházban*, Egyházforum, könyvismertetés, 2007, 2. szám.

DR. KÓKAI NAGY VIKTOR

Könyv

- » *A hegyi beszéd*, A hegyi beszéd értelmezése a nagyobb igazság tükrében,

KRE HTK Doktori Iskola – L'Harmattan, Budapest, 2007.

Tanulmány

- » *Keresztelő János és Jézus igehirdetése. Egy hagyomány fejlődésének az útja*, in: Kustár Z. (szerk.) *Orando et laborando*, A Debreceni Református Hittudományi Egyetem 2006/2007. évi értesítője, Debrecen, (103-112) 2007. magyar; ugyanez a cikk előadás formájában: Kókai Nagy Viktor, *Jézus hagyomány?* in: Karasszon I., Molnár J. (szerk.), *A szent hely, Tanulmányok Dr. Erdélyi Géza püspök tiszteletére*, Komárom, 2007, (136-145), magyar
- » *A Templom udvarának megtisztítása*, Református Egyház (LX/3.), 2008. (41-47), magyar

Igehirdetés, meditáció

- » Igetanulmány: *Sóhajtás – kiválasztás – megigazítás (Róm 8,26-30)*, Igazság és élet, 2008/2. (34-40)
- » Igetanulmány: *Gyülekezet akkor és ma – 1Thesszalonika 5,14-24*, Igazság és élet, 2008/3. (50-55)

Egyéb publikációk

- » Cikk: a *Reformátusok Lapja* „Morfondír” című rovatában (2007. 06.24.; 07.15.; 10.07.; 2008. 04.26.; 06.22; 07.27.)
- » Cikk: *Az Újszövetség hatása a művészetre*, Képes Kálvin Kalendárium 2008. (94-97)
- » Cikk: *Üzenetünk más keresztjén*, Reformátusok Lapja, 2008. LII. 12. (8)

Szakfordítás

- » Cullmann, O., *Der johanneische Kreis*, (Mohr, Tübingen, 1975.) *A jánosi kör*, Pápa, 2007

Szerkesztés

Reformátusok Lapja ifjúsági oldal, „Morfondír” rovat.

DR. KUSTÁR ZOLTÁN

Lektorált tanulmányok

- » *A bibliai akcentusok eredete és funkciója*, in: Kustár Z. (szerk.), *Orando et laborando*. A Debreceni Református Hittudományi Egyetem 2006/2007. évi értesítője. 469. tanév, Debrecen, 2007, 69–90.
- » *Az 1975-ös Újfordítású Biblia és revideált változatának (1990) viszonya az 1908-as kiadású Károli-Biblia fényében*, in: Geréb Zs. (szerk.), *Isteni megszólítás ... emberi válasz*. Jubileumi tanulmánykötet Eszenyeiné dr. Széles Mária professzor asszony tiszteletére, Oradea, 2007, 209–220.
- » *Jéhu pártütése (A 2Kor 8,28–9,13 magyarázata)*, 1. rész: Református Egyház 2007/4, 88–90, 2. rész: Református Egyház 2007/5, 104–107.

- » *Názírság a Szentírásban és a Misnában*. Református Szemle, 2008/3, pp. 243–252.
- » *A Misna Názír traktátusa. I. rész*. Református Szemle, 2008/2, pp. 123–134.
- » „Fiam vagy te, ma nemzettelek téged!” *A Zsolt 2 magyarázata*. Theologiai Szemle, 2008/2, pp. 64–77

Szerkesztés

- » *Orando et laborando*. A Debreceni Református Hittudományi Egyetem 2006/2007. évi értesítője. 469. tanév, Debrecen, 2007.

Fordítás

- » Waschke, E.-J.: *A kert mint metafora az Ószövetségben és annak szerepe az ószövetségi antropológiában*, in: Kustár Z. (szerk.), *Orando et laborando*. A Debreceni Református Hittudományi Egyetem 2006/2007. évi értesítője. 469. tanév, Debrecen, 2007, 91–101.

Egyéb munkák

- » *Két vallás Bibliája: az Ószövetség*, in: Képes Kálvin Kalendárium a 2008. évre. A Magyarországi Református Egyház évkönyve, Budapest, Kálvin János kiadó, 2007, 49–52.
- » *Megszólítható Isten – közbenjáró ember*. Rogate. 2008. április 27. – 2Móz 32,7–14, in: *Igazság és Élet* 2008/2, 20–27.
- » *Rövid ige-magyarázatok a Bibliaolvasó Kalauz számára* (28. hét, július 6–12), in: *Bibliaolvasó Kalauz a 2008. évre*, Budapest, 2007, 58–59.

DR. MOLNÁR JÁNOS

- » „Az 1881-es debreceni alkotmányozó zsinat emlékezete”. = *Mediárium*, I. évf. (2007. nyár-ősz) 3-4. sz. 337-344. o.
- » *Csibész Erté* (regény), Bába és Tsai, Szeged, 2007.
- » *Az angol királynőhöz címzett fogadás* (novellák), Bába és Tsai, Szeged, 2008.

DR. PERES IMRE

Könyvek, könyvfejezetek

- » *A biblikus és exegéta Szenci Molnár Albert*, in: Erdélyi Margit – Peres Imre (eds.), *Irodalmi hagyományaink. Tanulmánykötet a KEGA-projekt kutatási eredményeivel*, Selye János Egyetem Tanárképző Kara, Komárno 2008, 13-68. old., ISBN 978-80-89234-35-6

- » *Az apokrif és pszeudepigráf iratok*, in: Erdélyi Margit-Peres Imre (szerk.), Irodalom – Nyelv – Pedagógia, Selye János Egyetem Tanárképző Kara – Nyugat-Magyarországi Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kara, Sopron-Komárno 2008, 99-143. old., ISBN 978-80-89234-46-2
- » *Apostolok és könyvtárak*, In: Hargittay Emil-Maczkák Ibolya (ed.), Summa. Tanulmányok Szelesztei N. László hatvanadik születésnapjára, Pázmány Irodalmi műhely 7, Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kara, Piliscsaba 2007, 243-249. old. ISBN 978-963-9206-42-7. ISSN 1586-3409
- » *The Role of the Bible in Strengthening Literature and Culture*, in: Szabó Péter (szerk.), The Europe of Regions: Literature, Media, Culture (Régiók Európája – Irodalom, Média, Kultúra), Kodolányi University College, Budapest 2007, 101-107. old., ISBN 978 963 9558 77 9
- » *Teologický základ sociálnej andragogiky v rámci náboženskej edukácie [=A szociálandragógia teológiai alapjai a vallási nevelés keretében]* in: Ján Perhács – Gabriela Porubská (eds.), Základy andragogickej pedeutológie a sociálnej andragogiky, Pedagogická fakulta Univerzity Konštantína filozofa, Katedra Pedagogiky, Nitra 2007, 208-221. old., ISBN 978-80-8094-086-7
- » *Politická moc cirkvi a moc eschatologickej nádeje [= Az egyház politikai hatalma és az eschatológiai remény ereje]*, in: Jaroslav Maďar (er.), Viera v moc a moc viery, Pedagogická fakulta Univerzity Mateja Bela, Katedra evanjelikálnej teológie a misie, Banská Bystrica 2007, 32-48. old., ISBN 978-80-88945-93-2
- » *Források és hagyományok a pásztori levelekben*, in: Erdélyi Margit – Peres Imre (eds.), Gaudium et corona. Tanulmánykötet Takács Zoltán tiszteletére 80. születésnapja alkalmából, Selye János Egyetem Tanárképző Kara, Komárno 2007, 149-155. old., ISBN 80-89234-19-4
- » *A presbiteri eskü bibliai háttere*, in: Csáfordy Julianna (szerk.), A presbiteri eskü, Mosonmagyaróvár 2007, 10-16. old.

Tanulmányok folyóiratokban

- » *Kerberosz*, in: Vallástudományi Szemle 4 (2008/1), 75-92. old., ISSN 17836-4062
- » *A vallástudomány a teológia spektrumában*, in: Vallástudományi Szemle 4 (2008/4), 65-74. old., ISSN 17836-4062
- » *A vallástudomány a protestáns oktatásrendszerben*, in: Confessio 35 (2008/3), 48-55. old., ISSN 0133-8889
- » *Einige eschatologische Stücke der Pseudoklementinen* in: Eruditio-Educatio 3 (2008/1), 17-26. old., ISSN 1336-8893
- » *Die griechischen Sepulkralmotive in der Petrusapokalypse* in: Eruditio-Educatio 3 (2008/2), 10-21. old., ISSN 1336-8893

- » *Isten mennyei könyvei*, in: *Vallástudományi Szemle* 3 (2007/1), 68-82. old., ISSN 17836-4062
- » *Az olvasás és felolvasás módusai a korai keresztyén közösségekben*, in: *Paideia* 2007/1, 54-62. old., ISSN 1787-937X
- » *Eszkatológia és hitvallás a katakombák művészetében*, in: *Sárospataki Füzetek* 11 (2007/2), Sárospataki Református Teológiai Akadémia, Sárospatak 2007, 45-52. old., ISSN 1416-9878
- » *Úloha chariziem Ducha svätého v Novej zmluve [= A karizmák szerepe az Újszövetségben]*, in: *Evanjelikálny teologický časopis*, 6 (2007/1), 30-46. old., Banská Bystrica 2007, ISSN 1336-1783
- » *Transcendentálna andragogika [= Transzcendentális andragógia]*, in: *Eruditio-Educatio* 2 (2007/3), 31-43. old., ISSN 1336-8893
- » *Károli Gáspár helye a korabeli reformátori apokaliptikában*, in: *Eruditio-Educatio* 2 (2007/1), 65-70. old., ISSN 1336-8893
- » *Szenci Molnár Albert keserőségei és vigasztalásai*, in: *Eruditio-Educatio* 2 (2007/4), 15-22. old., ISSN 1336-8893

Meditációk, prédikációvázlatok, segédanyagok

- » *Mária éneke (Lk 1,46-55)*, in: *Igazság és Élet* 2 (2008/4), 84-92. old., ISSN 1788-8174
- » *Mindenre van erőm a Krisztusban* in: *Igazság és Élet* 2 (2008/1), 7-16. old., ISSN 1788-8174
- » *Az újszövetségi kateketikai anyagtervezet*, in: *Igazság és Élet* 2 (2008/1), 125-132. old., ISSN 1788-8174
- » *Isten egyetlen áldása*, in: *Csáfördy Julianna* (szerk.), *A presbiteri eskü*, Mosonmagyaróvár 2007, 39-42. old.

Recenziók

- » *Kommentár János leveleihez (Bolyki János, A tanúvallomás folytatódik, Osiris, Budapest 2008, 320 old., ISBN 978-963-389-946-5)*, in: *Vallástudományi Szemle* 4 (2008/2), 239-241. old., ISSN 17836-4062
- » *Drámai művek interpretációja (Erdélyi Margit, Drámaelemzések, SJE Pedagógiai Kara, Komárno 2008, 311 old., ISBN 978-80-89234-47-9)* in: *Eruditio-Educatio* 3 (2008/2), 118-120. old., ISSN 1336-8893
- » *Eschatologické aspekty kresťanskej etiky [= A keresztyén etika eszkatológiai aspektusai]*, (Helmuth Burkhardt, *Einführung in die Ethik, I.: Giessen-Basel 1996, 188. old. ISBN 3-7655-9416-4, és II. Giessen 2003, 234 old., ISBN 3-7655-9477-6*), in: *Evanjelikálny teologický časopis*, 6 (2007/1), 67-76., old., Banská Bystrica 2007 ISSN 1336-1783
- » *Eruditio-Educatio (Egy tudományos folyóirat két éve)*, in: *Eruditio-Educatio* 2 (2007/4), 87-89. old., ISSN 1336-8893

Kisebb írások

- » *Utószó*, in: Erdélyi Margit – Peres Imre (eds.), *Irodalmi hagyományaink. Tanulmánykötet a KEGA-projekt kutatási eredményeivel*, Selye János Egyetem Tanárképző Kara, Komárno 2008, 353-354. old., ISBN 978-80-89234-35-6
- » *A szent jelek, terek és szimbólumok képes beszéde*, in: *Eruditio-Educatio* 2 (2007/1), 107-109. old., ISSN 1336-8893
- » *Az elhivatás vonzásában (Előszó)*, in: Erdélyi Margit-Peres Imre (szerk.), *Gaudium et corona. Tanulmánykötet Takács Zoltán tiszteletére 80. születésnapja alkalmából*, Selye János Egyetem Tanárképző Kara, Komárno 2007, 5-6. old., ISBN 80-89234-19-4
- » *Abstrakt „Presbiteri eskü” (Morzsaszedegetés)*, in: Csáfordy Julianna (szerk.), *A presbiteri eskü*, Mosonmagyaróvár 2007, 32-33. old.
- » *Az andragógia művelése a SJE Tanárképző Karán*, in: *Eruditio-Educatio* 2 (2007/3), 111-113. old., ISSN 1336-8893

Könyvszerkesztés

- » Erdélyi Margit – Peres Imre (eds.), *Irodalmi hagyományaink*.
- » *Tanulmánykötet a KEGA-projekt kutatási eredményeivel*, Selye János Egyetem Tanárképző Kara, Komárno 2008, 357 old., ISBN 978-80-89234-35-6
- » Erdélyi Margit-Peres Imre (szerk.), *Irodalom – Nyelv – Pedagógia*, Selye János Egyetem Tanárképző Kara – Nyugat-Magyarországi Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kara, Sopron-Komárno 2008, 217 old., ISBN 978-80-89234-46-2
- » Erdélyi Margit, *Olvasás és olvasat*, Szerk. Peres Imre, A Nyugat-Magyarországi Egyetem Benedek Elek Pedagógia Kara, Sopron 2008, 199 old., ISBN 978-963-9364-96-7
- » Erdélyi Margit – Peres Imre (eds.), *Gaudium et corona. Tanulmánykötet Takács Zoltán tiszteletére 80. születésnapja alkalmából*, Selye János Egyetem Tanárképző Kara, Komárno 2007, 350 old., ISBN 80-89234-19-4

Szerkesztőség, lektorálás

- » Verbi Divini Commentationes (könyvsorozat-szerkesztő, 2001-)
- » Bibliotheca Antiqua et Biblica (könyvsorozat-szerkesztő, 2002-)
- » Vallástudományi Szemle: ISSN 17836-4062 (2005-)
- » Eruditio-Educatio: ISSN 1336-8893 (2005-)
- » Élet és Igazság: ISSN 1788-8174 (2008-)

VI.

VI. ADATTÁR

ALAPKÉPZÉSBEN RÉSZT VEVŐ,
BEIRATKOZOTT HALLGATÓINK NÉVSORA

Senior: Németh Áron

Esküdt felügyelő: Bodnár Máté

(Vt.) jelzet: az adott hallgató egyben a vallástanár szakot is végzi

I. évfolyam

Teológia szak – lelkész szakirány:

1. Battyányi Zsolt	14. Magyar Ildikó
2. Bedekovics Péter Pál	15. Mértén Nikoletta
3. Cip Szergej	16. Molnár Máté
4. Demeter Zoltán	17. Nagy Zsuzsanna Eszter
5. Fekete Lajos Péter	18. Paczári András
6. Fodor József Benjámin	19. Petróczi Szabolcs
7. Hurja Bettina Valéria	20. Petrov Anita
8. Juhász Katalin	21. Polyánka Ilona
9. Kállai Imre	22. Repelik Gábor
10. Kocsis Ádám	23. Rigó Máté Adrián
11. Kozma Krisztina	24. Semlyényi Bence
12. Laskoti Zoltán	25. Szabó Fruzsina
13. Magyar Csanád	26. Szikszai Erzsébet

Teológia szak:

1. Bencze-Kádár Bertold	5. Lukács Beáta
2. Csiszér Norbert Lóránd	6. Németh Izabella
3. Kaszaniczki Csongor Gergő	7. Pap Dorottya Tünde
4. Kiss Zsombor Botond	

Katechéta – lelkipásztori munkatárs szak:

1. Balázs Annamária	4. Csipes Zsófia
2. Boldog Anna	5. Papp Éva Adrienn
3. Boros Ágnes	6. Pálfi Viktória

II. évfolyam

Teológia szak – lelkész szakirány:

1. Bodnár Márta	10. Nagy Gergely
2. Bugyi Viktória	11. Nyeső Ágnes
3. Farkas Zsuzsanna	12. Ottenberger Balázs
4. Illés László	13. Peleskey Miklós Péter
5. Kiss Péter	14. Perpék István
6. Kovács Gergő	15. Péter-Szarka László
7. Kovács Márta	16. Révész Orsolya Tímea
8. Kovács Tibor	17. Szoboszlai Miklós
9. Lakatos Edina	18. Szűcs Johanna

Teológia szak:

1. Szabó Attila István	1. Uszkai Noémi

Katechéta – lelkipásztori munkatárs szak:

1. Czirják László	7. Lovas Anett Csilla
2. Csire Annamária	8. Molnár Mónika
3. Dénes Ágota	9. Révész Éva
4. Fodor Valéria	10. Szabó Pál
5. Jurcsisin András	11. Tóth Klára Zsuzsanna
6. Kovács Tímea	

III. évfolyam

Teológia szak – lelkész szakirány:

1. Andrassy Gergely	12. Lovász Adrienn
2. Balogh Milán	13. Magyar Katalin
3. Bakó László	14. Mike Martin
4. Bihari József	15. Oláh Erika
5. Bogya Kis Noémi	16. Séra Borbála
6. Farkas Tibor	17. Simkó Erzsébet Zsanett
7. Gazdag Edit	18. Szilágyi Krisztina Sára
8. Gégényi Béla	19. Szécsi Éva
9. Gerő Mariann	20. Tárnok Dávid
10. Kacsora Szabolcs	21. Varga Viktória
11. Keresztényi Klára	22. Zabolai Enikő Orsolya

Teológia szak:

1.Kiss Elvira

Vallástanár szak – Debreceni képzés:

1. Bíró Viktória	5. Gombos Noémi
2. Bojti Éva	6. Iván Éva
3. Dávid Éva	7. Kopasz Margaréta
4. Gazda Márta	8. Veres Ilona

IV. évfolyam

Teológia szak – lelkész szakirány:

1. Bertha Zoltán	13. Kocsis Zsuzsanna
2. Bodnár Máté	14. Komor Csaba
3. Bogya Kis Áron	15. Kormány László
4. Bokor Anikó	16. Lakó István
5. Czeglédi Péter Pál	17. Molnár Szabolcs (Vt.)
6. Czető Norbert	18. Nyíri Noémi
7. Csomós János	19. Petró József (Vt.)
8. Drabik Rózsa	20. Pusztai Judit
9. Ficzer Csilla	21. Szilvási Beáta
10. Jánvári Béla	22. Szűcs Andrea
11. Juhász Norbert	23. Tiba Marianna
12. Károlyi József (Vt.)	

Teológia szak:

1. Csoma Annamária	2. Nagy Sándor

Vallástanár szak – Debreceni képzés:

1. Balázs Livia	7. Mata Zsuzsanna
2. Bokross Márta	8. Péter Katalin
3. Homoki Anna	9. Pesti Anita
4. Jenei Éva	10. Tamáska Mónika
5. Kiros Eszter	11. Tihor Melinda
6. Lovászné Papp Georgina	

V. évfolyam

Teológia szak – lelkész szakirány:

1. Arany Tímea	17. Pál László
2. Bakó Katalin	18. Seres Gabriella
3. Barta Ferenc	19. Soltész Orsolya
4. Bogáti Attila	20. Stefán Zoltán
5. Budavári Mária	21. Sütő Tünde
6. Csizmadia Tibor	22. Szabó Béla
7. Csomós Lídia	23. Szabó Richárd
8. Dajka Csaba	24. Szabolcsik Veronika
9. Gergely Tamás	25. Szerdi András
10. Illés Éva	26. Szűcs Hajnalka
11. Kupai-Szabó Kornél	27. Szűcs Ibolya Magdolna
12. Kupai-Szabó Tímea	28. Szvoren Attila
13. Lőrincz Ernő	29. Tóth László
14. Moldván Edit	30. Varga Olga
15. Nagy István Károly	31. Varga Sándor
16. Németh Áron	32. Victor László

Teológia szak:

1. Károlyi Ádám	2. Zimányi Márta

Vallástanár szak – Debreceni képzés:

1. Búdi Anett	6. Magyar Balázs
2. Kádár Eleonóra	7. Nagy Beáta
3. Kész Julianna	8. Szabó Nikoletta
4. Kormos Éva	9. Templom Mária
5. Koncz-Vágási Katalin	

VI. évfolyam

Teológia szak – lelkész szakirány:

1. Baráthné Hatházi Eszter	4. Mohácsy Nikoletta
2. Dajka Csaba	5. Nagy József
3. Dózsáné Molnár Melinda	6. Petró László
1. Dudás Ferenc	7. Sipos Péter
1. Éger Ádám (Vt.)	8. Tári Edit
2. Jenei Annamária	9. Tárnok Tamás Vince
3. Jenei Zoltán	10. Tóth Orsolya (Vt.)

Vallástanár szak – Szegedre kihelyezett képzés

1. Bartha Béla	5. Sándor Emma
2. Fekete Ivett	6. Gyarakai Gábor
3. Koncz Tibor	7. Hatvani Tamás
4. Konczné Lehoczki Krisztina	

POSZTGRADUÁLIS KÉPZÉSBEN RÉSZT VEVŐ,
BEIRATKOZOTT HALLGATÓINK NÉVSORA

Pasztorálpszichológia Szakirányú Továbbképzési szak

III. évfolyam

1. Alexáné Poncsák Gyöngyi	7. Molnár Helén-Tünde
2. Bartha Réka	8. Németh Ildikó
3. Becsei Miklós	9. Székely Csilla Imola
4. Geréné Kossa Izabella	10. Terjékné Eszterhai Enikő
5. Kopcsó Dóra	11. Thománé Szikora Anita
6. Lippai Csaba	12. Túri Krisztina

SIKERES ZÁRÓVIZSGÁT TETT HALLGATÓINK NÉVSORA

Segédlelkészi vizsgát tett hallgatók:

1. Arany Tímea	12. Nagy István Károly
2. Bakó Katalin	13. Németh Áron
3. Barta Ferenc	14. Stefán Zoltán
4. Bogáti Attila	15. Sütő Tünde
5. Csizmadia Tibor	16. Szabó Béla
6. Csomós Lídia	17. Szűcs Hajnalka
7. Dajka Csaba	18. Szvoren Attila
8. Gergely Tamás	19. Varga Olga
9. Kovács Gyula	20. Victor László
10. Kupai-Szabó Kornél	21. Victorné Szabolcsik
11. Kupai-Szabó Tímea	Veronika

Lelkészi vizsgát tett hallgatók:

1. Baráthné Hatházi Eszter	7. Nagy József
2. Dózsáné Molnár Melinda	8. Petró László
3. Dudás Ferenc	9. Pótor Áron
4. Jenei Annamária	10. Sipos Péter
5. Jenei Zoltán	11. Tári Edit
6. Mohácsy Nikoletta	12. Tárnok Tamás Vince

Lelkészi és vallásstanári vizsgát tett hallgatók:

1. Éger Ádám	2. Tóth Orsolya

Teológia szakon záróvizsgát tett hallgató:

1. Budavári Mária

Vallás tanári záróvizsgát tett hallgatók – Debreceni képzés:

1. Anderkó Ágnes	4. Kormos Éva
2. Kádár Eleonóra	5. Nagy Beáta
3. Kész Julianna	6. Szabó Nikolett

Vallás tanári záróvizsgát tett hallgatók – Szegedre kihelyezett képzés:

1. Antal Mariann	12. Hodánics Péter Csaba
2. Arany Geda	13. Koncz Tibor
3. Bálint Márta	14. Konczné Lehoczky Krisztina
4. Bartha Béla	15. Kutasiné Molnár Boglárka
5. Brokhauzer Tamás	16. Marosvölgyi Péter
6. Dr. Moskovszky Linda	17. Marosvölgyiné Buczkó
Eszter	Tünde
7. Dweikné Somodi Éva	18. Pap Katalin
8. Fekete Zoltán	19. Sipos Tamás Norbert
9. Feketéné Takács Andrea	20. Szőke Zsuzsanna
10. Gottfriedné Madai Éva	21. Szűcs Istvánné
11. Hunyadvári Tibor	22. Varga Gyöngyi

Pasztorálpszichológia Szakirányú Továbbképzési szak:

1. Alexáné Poncsák Gyöngyi	8. Thománé Szikora Anita
2. Bartha Réka	9. Dénes Béla
3. Terjékné Eszterhai Enikő	10. Molnár Helén-Tünde
4. Túri Krisztina	11. Németh Ildikó
5. Kopcsó Dóra	12. Szőcs Károly
6. Lippai Csaba	13. Turcsikné Révész Judit
7. Székely Csilla Imola	

KÜLFÖLDI TANULMÁNYI ÖSZTÖNDÍJAT NYERT HALLGATÓINK

A MRE Zsinatának ösztöndíjában részesültek (teljes tanév):

1. Kasó Viktória:
Union Theological College/Queens's University to Belfast,
Észak-Írország
2. Kocsis Áron:
Austin Presbyterian Theological Seminary,
Austin, USA
3. Jenei Péter:
Columbia Theological Seminary,
Atlanta, USA
4. Kóczyán Viktória:
University of Edinburgh, New College
Edinburgh, Skócia
5. Nagy Péter:
Friedrich Schiller Universität
Jena, Németország

Erasmus-ösztöndíjban részesültek (egy-egy félév):

1. Gazda Márta Zsuzsanna:
Martin-Luther-Universität Halle-Wittenberg, Theologische Fakultät,
Halle, Németország
2. Magyar Balázs Dávid:
Theologische Universiteit van de gereformeerde Kerken te Kampen,
Kampen, Hollandia
3. Szilágyi Krisztina Sára:
Protestantse Theologische Universiteit, Kampen
Hollandia

4. Bugyi Viktória:
Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Református Tanárképző Kar, Kolozsvár,
Románia
5. Czető Norbert:
Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Református Tanárképző Kar, Kolozsvár,
Románia

Köztársasági ösztöndíjban részesült hallgatóink:

Csomós Lídia
Németh Áron

Az Országos Diákköri Tudományos Konferencián részt vevő hallgatóink:

Jenei Péter

Témavezető: *Dr. Hodossy-Takács Előd*

Pályamű címe: *A választott nép szent helyei az Ószövetségben,
Izrael vallásának összefüggéseibe helyezve*

Petró László – 3. helyezés

Témavezető: *Dr. Gaál Botond*

Pályamű címe: *„Jöjj el, szabadság, te szülj nekem rendet!”*

Szűcs Andrea

Témavezető: *Dr. Hodossy-Takács Előd*

Pályamű címe: *Hacór, a királyságok fővárosa*

JUTALMAZÁSBAN RÉSZESÜLT HALLGATÓINK

- I. A Tiszántúli Református Egyházkerület Elnöksége a témavezetők felterjesztése alapján kiváló szakdolgozatáért dicséretben és pénzjutalomban részesítette az alábbi hallgatókat:
1. *Szabó Nikoletta*
 2. *Szvoren Attila*
- II. A Zsinati Lelkészképesítő Bizottság a záróvizsgán nyújtott kiváló teljesítményéért általános dicséretben részesítette
1. *Csomós Lídia*
 2. *Jenei Annamária*
 3. *Nagy Beáta*
 4. *Németh Áron*
 5. *Petró László*
- hallgatókat.
- III. A Szege Piroska Emlékalapítvány Kuratóriuma a szociálisan rászoruló, jó, illetve kimagasló tanulmányi eredményt elért magyar állampolgárságú hallgatók közül visszamenőleges ösztöndíj formájában kiemelt jutalomban részesítette
1. *Szvoren Attila és*
 2. *Szűcs Johanna hallgatókat,*
- valamint jutalmazta az alábbi hallgatókat:
1. *Bedekovics Péter Pál*
 2. *Bélbász-Szűcs Andrea*
 3. *Gombos Noémi*
 4. *Kocsis Zsuzsanna*
 5. *Paczári András*
 6. *Pálfi Viktória*
 7. *Szerdi András*
- IV. Az egyetem Szenátusa a biblikus tanszékek tanszékvezetőinek javaslata alapján a biblikus tudományok terén nyújtott kiemelkedő teljesítményéért ebben a tanévben
- Czető Norbert*
- hallgatónak ítélte oda a hasonmás bibliából álló „Biblia-díjat”.

A DOKTORI ISKOLA BEIRATKOZOTT ÉS VÉGZŐS HALLGATÓI

Nappali tagozat:

I. évfolyam:

1. Iszlai Endre	3. Hegyi Péter
2. Bartha Ádám Attila	4. Krasznay Mónika

II. évfolyam:

1. Hotorán Gábor	3. Somogyi Márta
2. Kovács Krisztián	4. Nagy Gábor

III. évfolyam:

1. Püski Dániel	2. Sóhajda Levente

Levelező tagozat:

1. Czagány Gábor	7. Somfalvi Edit
2. Horsai Ede	8. Sőreg Norbert
3. Kasza Ida	9. Szatmári Emília
4. Kurta József	10. Tárnok Márta
5. Máthé-Farkas Zoltán	11. Tóthné Szerencsi Erika
6. Molnár Erzsébet	12. Visky István

Abszolutóriumot szereztek:

1. Hecker Róbert – levelező tagozat
2. Somfalvi Edit – levelező tagozat
3. Orosz Adrienn – nappali tagozat
4. Szászi Andrea – nappali tagozat

EGYETEMÜNK ÚJ DOKTORAI ÉS HABILITÁLTJAI

LaMontagne (szül.: Boros) Melinda

Tudományág: *Bibliai teológia*

Disszertáció címe: *A József-történet rabbinikus magyarázatai*

Témavezető: *Dr. Marjovszky Tibor*

Hodossi Sándor

Tudományág: *Gyakorlati teológia*

Disszertáció címe: *A felnőttkatechézis református modelljei
Magyarországon*

Témavezető: *Dr. Bodó Sára*

Dr. Fodorné Dr. Nagy Sarolta – habilitált doktor

Tudományág: *Gyakorlati teológia*

Dolgozat címe: *Történelmi lecke. A Magyar Köztársaság és a
Magyarországi Református Egyház között 1948-ban létrejött*

*„Egyezmény” megkötésének körülményei és hatása különös tekintet-
tel a nevelésre*

JUBILEUMI DIPLOMÁSOK

Egyetemünk VAS DIPLOMÁT adományoz:

TÖRÖK EDE

1942-ben kapott segédlelkészi bizonyítványt, és 55 éven át állt református egyházunk szolgálatában.

1942-1945 Karcagon segédlelkész

1945-1947 Szegeden esperesi káplán.

1947-1966 missziói lelkész Medgyesegyházán, és 7 faluban, 8 iskolában hitoktató.

1966-tól 14 éven át Geszten,

1980-1994 között újabb 14 évig Okányban lelkész.

Nyugdíjazása után Karcagra költözött, ahol azóta is besegít az istentiszteleti szolgálatokba és a kántorizál.

Egyetemünk GYÉMÁNT DIPLOMÁT adományoz:

DR. KARASSZON DEZSŐNÉ

1947-ben végzett teológus.

Már középiskolás korában bibliaórákat tartott mint SDG-s. V. éves teológus korától a Tiszántúli Református Egyházkerület Nőszövetségi missziói titkára volt.

1947. október 1-től segédlelkész Szentesen. 1955-től mártélyi, majd 1964-től nyugdíjazásáig tiszafüredi beosztott lelkész. Nyugdíjasként a Debrecen-Nagyterdei Ref. Gyülekezetben szolgált 10 éven keresztül, és az öregotthonban tartott bibliaórákat. Fő szakmai területének a gyermek- és ifjúsági munkát tartotta.

KOMOLAY SÁNDOR

Lelkészi oklevelét 1947-ben szerezte

(1997-ben kapott Arany diplomát, most Gyémánt oklevelét veheti át Isten kegyelméből).

MIKÓ MIKLÓS

Okleveles lelkész,

kertész és agrármérnök, mezőgazdasági vízgazdálkodási és öntöző szakmérnök

Egyetemi tanulmányait az 1942-47 években a Debreceni Egyetem Református Theológiai Karán teljesítette. Első lelkészképesítő vizsgáját a Tiszántúli Református Egyházkerület illetékes bizottsága előtt jó eredménnyel 1947. szeptember 24. napján tette le.

1942-től folytatott tanulmányokat a Kollégiumban, ahol a teológiai gyülekezet és a Kántus szolgálataiban vett részt. A német megszállás megszakította tanulmányait.

1945 Nyírturán volt exmittált segédlelkész. 1947-től nyíregyházi, majd Debrecen-Csapókerti segédlelkész lett. Innen 1949-ben Füzesgyarmatra, majd Nyírbátorba helyezték. 1950-ben Baktalórántházán, majd Biharnagybajomban segédlelkész 1951. február és 1952. augusztus között Hodászon megválasztott lelkész, majd főként családi okok miatt lemondott lelkészi hivatásáról és világi állást vállalt, de mai napig szoros kapcsolata van az egyházzal, gyülekezetével. Élő hitét minden nehézség, próba, családi tragédiák között és ellenére megőrizte.

Jubileumi diplomát nem igényeltek, de részt vesznek tanévnyitó istentiszteletünkön az 55 évvel ezelőtt végzett, lelkészképesítő vizsgát tett egykori diákok. Őket is szeretettel köszöntjük alkalmunkon.

Az 1951-52-es tanév hallgatói létszáma keresztfélévesekkel együtt 34 fő. Hárman nem gyakorolták lelkészi hivatásukat. A 30 lelkész közül már csak 8-an élnek.

1. **Asztalos Zoltán** a Tiszáninneni egyházkerületben szolgált Alsóvadászon. A Bibliaszövetség elnöke, jelenleg Hajdúszoboszlón él.
2. **Borsos Gerzson László** útja Magosliget – Sárrétudvari – Nádudvar. Nyugdíjasként Jásziskisénél, betegségemiattnem tudt lenni közöttünk.
3. **Kádár Ferenc** ny. csongrádi esperes, Hódmezővásárhely – Susánban és Szentesen szolgált, mind az öt gyermeke lekipásztor lett. A balatonszárszói kör seniora, Zsinati tag is volt, Szentes díszpolgára.
4. **Nagy István** Debrecen-Árpád téri lelkész is volt, majd Dunántúlra került. Utóbbi időben a mátraházai üdülőben is szolgált.
5. **Szabó Zoltán** Újkenézen, Porcsalmán szolgált. Nyíregyházán él, nyugdíjasként is szolgált.
6. **Dr. Szathmáry Sándor** szolgálati helyei: Újléta, Debrecen-Széchenyi kert, Törökszentmiklós, Svájc. Itthon a Tanulmányi Bizottság majd a Doktorok Kollégiumának főtitkára. Kb. 30 könyv megjelentetésének intézője. A Miskolci Egyetemen oktató.

7. **Tarr Lajos** Tiszaburán és Hajdúhadházon szolgált. Egyházmegyei jegyző, főosztályvezető, tanácsbíró, illetve tanácsos, Zsinati tag. Hajdúhadházon önkormányzati képviselő.
8. **Tóth Ferenc** Magyarországon majd Nagyecsedben szolgált, Budapesten él.

OKTATÓINK ELÉRHETŐSÉGEI

BALOG MARGIT

nyelvi lektor – Idegennyelvi Lektorátus

E-mail: balogm@drhe.hu**Honlap:** <http://www.drhe.drk.hu/~balogm>**Munkahelyi telefon:** 06-52/414-744(11970)**Mobil:** 06-30/238-8041**Szoba:** I/36

BARÁTH BÉLA LEVENTE, DR.

egyetemi docens – Egyháztörténeti Tanszék

E-mail: barathb@drhe.hu**Honlap:** <http://www.drhe.drk.hu/~barathb>**Munkahelyi telefon:** 06-52/516-825 (11825-ös mellék)**Szoba:** I/26b

BERKESI SÁNDOR

egyházkerületi egyházzenei igazgató, főiskolai docens

óraadó – Gyakorlati Teológiai Tanszék

Munkahelyi telefon: 06-52/516-927 (11927-es mellék)**Mobil:** 06-30/219-8836

BODÓ SÁRA, DR.

egyetemi docens – Gyakorlati Teológiai Tanszék

E-mail: bodos@drhe.hu**Honlap:** <http://www.drhe.drk.hu/~bodos>**Munkahelyi telefon:** 06-52/516-854 (11854-es mellék)**Szoba:** Fsz/5

FAZAKAS SÁNDOR, DR.

egyetemi tanár – Szociáletikai és Egyházzociológiai Tanszék

E-mail: fazakass@drhe.hu**Honlap:** <http://www.drhe.drk.hu/~fazakass>**Munkahelyi telefon:** 06-52/516-826 (11826-os mellék)**Szoba:** I/20; Rectori szoba

FEKETE KÁROLY, DR.

egyetemi docens, tanszékvezető – Gyakorlati Teológiai Tanszék

E-mail: feketek@drhe.hu

Honlap: <http://www.drhe.drk.hu/~feketek>

Munkahelyi telefon: 06-52/516-828 (11828-as mellék)

Szoba: I/35

FERENCZ ÁRPÁD, DR.

egyetemi adjunktus – Szociális és Egyházszociológiai Tanszék

E-mail: ferencza@drhe.hu

Munkahelyi telefon: 06-52/516-906, (11906-os mellék)

Szoba: I/23

GAÁL BOTOND, DR.

egyetemi tanár, tanszékvezető – Dogmatikai Tanszék

E-mail: bgaal@drk.hu

Honlap: <http://www.drhe.drk.hu/~gaalb>

Munkahelyi telefon: 06-52/516-830 (11830-as mellék)

Szoba: I/38

GAÁL IZABELLA

lektorátus-vezető – Idegennyelvi Lektorátus

E-mail: izabella_gaal@yahoo.com

Munkahelyi telefon: 06-52/516-849 (11849-es mellék)

Szoba: I/43a-b

GAÁL SÁNDOR, DR.

egyetemi docens, tanszékvezető

– Missziói és Felekezettudományi Tanszék

E-mail: gaals@drhe.hu

Honlap: <http://www.drhe.drk.hu/~gaals>

Munkahelyi telefon: 06-52/516-963 (11963-as mellék)

Otthoni telefon: 06-42/352-415

Szoba: I/42

GONDA LÁSZLÓ

egyetemi adjunktus – Missziói és Felekezettudományi Tanszék

E-mail: gondal@drhe.hu

Honlap: <http://www.drhe.drk.hu/~gondal>

Munkahelyi telefon: 06-52/516-833 (11833-as mellék)

Mobil: 06-30/743-7013

Szoba: I/42

HODOSSY-TAKÁCS ELŐD, DR.

egyetemi docens – Bibliai Teológiai és Vallástörténeti Tanszék

E-mail: takacse@drhe.hu

Honlap: <http://www.drhe.drk.hu/~takacse>

Munkahelyi telefon: 06-52/516-832 (11832-es mellék)

06-52/516-820 (11820-as mellék)

Szoba: I/41 (tanszék); Rektorhelyettesi iroda

HORSAI EDE

egyetemi adjunktus – Gyakorlati Teológiai Tanszék

E-mail: horsai@freemail.hu

Munkahelyi telefon: 06-52/516-854 (11854-es mellék)

Szoba: Katechetikai Központ

HÖRCSIK RICHÁRD, DR.

egyetemi tanár, tanszékvezető – Egyháztörténeti Tanszék

E-mail: richard.horcsik@parlamert.hu

Munkahelyi telefon: 06-52/516-831 (11831-es mellék)

Mobil: 06-20/4999-518

Szoba: I/25

KOVÁCS ÁBRAHÁM, DR.

egyetemi adjunktus – Dogmatikai Tanszék

E-mail: abrisvajk@yahoo.com

Honlap: <http://www.hitek.drk.hu>

Munkahelyi telefon: 06-52/516-962 (11962-es mellék)

Szoba: I/40: Hatvani István Teológiai Kutatóközpont

KÓKAI NAGY VIKTOR, DR.

egyetemi adjunktus – Újszövetségi Tanszék

E-mail: kokai.nagy.viktor@sziget.hu

Munkahelyi telefon: 06-52/516-829 (11829-es mellék)

Mobil: 06-20/921-44-66

Szoba: I/36

KUSTÁR ZOLTÁN, DR.

egyetemi docens, tanszékvezető – Ószövetségi Tanszék

E-mail: kustarz@drhe.hu

Honlap: <http://www.silver.drk.hu/oszov/>

Munkahelyi telefon: 06-52/516-827 (11827-es mellék)

Szoba: I/22

MARJOVSZKY TIBOR, DR.

teológiai tanár, tanszékvezető

– Bibliai Teológiai és Vallástörténeti Tanszék

E-mail: balkenbrei@drhe.hu

Munkahelyi telefon: 06-52/516-832 (11832-es mellék)

Otthoni telefon: 06-29/320-432

Szoba: I/41

MOLNÁR JÁNOS, DR.

egyetemi docens – Vallástanári Tanszék, Szeged

E-mail: janos@reformatus.szeged.hu

Honlap: <http://www.reformatus.szeged.hu/vt/oktatok/molnarjanos.html>

Munkahelyi telefon: 06-62/420-965

MOLNÁR PÁL, DR.

ügyvéd, óraadó – Egyháztörténeti Tanszék

Munkahelyi telefon: 06-52/419-611

SZABADI ISTVÁN, DR.

levéltár igazgató, óraadó – Idegennyelvi Lektorátus

E-mail: iszabadi@drtasrv.drk.hu

Honlap: www.drk.hu/lev.htm

Munkahelyi telefon: 06-52/516-869 (11869-es mellék)

Szoba: Levéltár

VII.

VII. KÉPTÁR

Évkezdő csendesnapok Ramocsaházán, a közösségépítés jegyében

Dr. Bölcskei Gusztáv püspök Igét hirdet a ramocsaházai csendesnapokon

Európai Magyar Evangéliumi Ifjúsági Konferencia,
Burbach/Holzhausen (Németország) 2008.március.15-21

A fotókat készítette: Barcza János és a diákság

Az elsőévesek fogadalomtétele

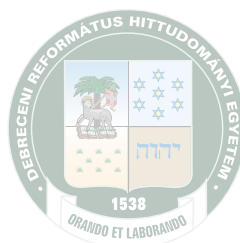
Irodalmi délelőtt

Évzáró istentisztelet és diplomaosztó ünnepi szenátusülés a Nagytemplomban

Segédlelkészek fogadalomtétele

Dr. Fodorné Dr. Nagy Sarolta habilitált doktorrá, Hodossi Sándor teológiai doktorrá avatása